

Masterscriptie Rechtsgeleerdheid, Tilburg Law School

Waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht

Naam: Marlon Creemers

Studentnummer: U1272336

Begeleidster: mevrouw mr.dr. Veronica Smits

Datum: 16 mei 2019

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie met het onderwerp ‘Waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht’. Deze masterscriptie is de afronding van mijn studie Rechtsgeleerdheid aan Tilburg University.

Zonder iemand te kort te doen, wil ik graag een aantal mensen in het bijzonder bedanken. Ten eerste mijn scriptiebegeleidster Veronica Smits. Uw feedback en de gesprekken hebben ervoor gezorgd dat ik iedere keer weer met vertrouwen aan mijn scriptie verder kon werken. U heeft er mede voor gezorgd dat ik met plezier mijn scriptie heb kunnen schrijven. Daarnaast wil ik Marielle Loijen bedanken voor haar inzet bij het vinden van jeugdzorgwerkers die mee wilden werken aan mijn scriptie. Daarbij wil ik iedereen bedanken die heeft meegewerkt aan mijn interviews.

Tot slot wil ik mijn ouders, familie, vriend en vrienden bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun en liefde in het hele proces van het schrijven van mijn masterscriptie. Ik kon ieder moment bij hen terecht voor een luisterend oor. In het bijzonder mijn vader die te allen tijde bereid was om mij te voorzien van goede adviezen en om mijn scriptie weer een keer door te lezen en te voorzien van feedback.

Ik wens u veel plezier met het lezen van mijn masterscriptie!

Marlon Creemers

Nederweert, 16 mei 2019

Inhoudsopgave

<i>Afkortingenlijst</i>	<i>p. 4.</i>
<i>Hoofdstuk 1 – Inleiding</i>	<i>p. 5.</i>
1.1. Probleemanalyse	p. 5.
1.2. Onderzoeksvraag en deelvragen	p. 6.
1.3. Theoretisch kader	p. 7.
1.4. Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie	p. 7.
1.5. Methodologie	p. 8.
1.6. Leeswijzer	p. 9.
<i>Hoofdstuk 2 – Waarheidsvinding binnen de juridische context</i>	<i>p. 11.</i>
2.1. Inleiding	p. 11.
2.2. Juridisch kader	p. 12.
2.3. Parlementaire geschiedenis	p. 14.
2.4. Vergelijking met het strafrecht en het civiele recht	p. 15.
2.5. Overige relevante aandachtspunten	p. 17.
2.6. Tussenconclusie	p. 17.
<i>Hoofdstuk 3 – Knelpunten</i>	<i>p. 19.</i>
3.1. Privacywetgeving	p. 19.
3.2. Gebrek aan tijd	p. 20.
3.3. Accordering van informatie door informanten	p. 21.
3.4. Overige relevante knelpunten	p. 22.
3.5. Tussenconclusie	p. 23.
<i>Hoofdstuk 4 – Huidige stand van zaken waarheidsvinding</i>	<i>p. 24.</i>
4.1. Verschil in voor invoering artikel 3.3 Jeugdwet en nu	p. 24.
4.2. Het scheiden van feiten en meningen in rapportages	p. 25.
4.3. Positie van cliënten ten opzichte van jeugdzorgwerkers en informanten	p. 25.

4.3.1. Visie van de cliënt	p. 27.
4.4. Certificering	p. 28.
4.5. Samenwerking in de jeugdbeschermingsketen	p. 29.
4.5.1. Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	p. 30.
4.5.2. Verwijsindex Risicjongeren	p. 31.
4.6. Onderzoek deskundigen artikel 198 Rv	p. 32.
4.7. Inspectie Jeugdzorg, tuchtrecht en klachtrecht	p. 33.
4.8. Scholingen en trainingen	p. 34.
4.9. Hoor- en wederhoor	p. 35.
4.10. Drangkader	p. 35.
4.11. Overige relevantie aandachtspunten	p. 36.
4.12. Suggesties	p. 37.
4.13. Tussenconclusie	p. 38.
<i>Hoofdstuk 5 – Beantwoording onderzoeksvraag en aanbevelingen</i>	<i>p. 40.</i>
5.1. Beantwoording onderzoeksvraag	p. 40.
5.2. Aanbevelingen	p. 41.
5.2.1. Aanbeveling omtrent scholing	p. 42.
5.2.2. Aanbeveling omtrent Algemene Verordening Gegevensbescherming	p. 42.
5.2.3. Aanbeveling omtrent het accorderen van informatie	p. 43.
5.2.4. Aanbeveling omtrent interne protocollen	p. 43.
5.2.5. Aanbeveling omtrent het aantal medewerkers	p. 44.
5.2.6. Aanbeveling omtrent ontwikkeling richtlijn	p. 44.
5.2.7. Aanbeveling omtrent het aantal hulpverleners in één gezin	p. 44.
<i>Hoofdstuk 6 – Literatuurlijst</i>	<i>p. 46.</i>

Afkortingenlijst

AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
EVRM	Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens
GI's	Gecertificeerde instellingen
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
J&V	Justitie en Veiligheid
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Hoofdstuk 1 – Inleiding

1.1. Probleemanalyse

Artikel 3.3 van de Jeugdwet is in werking getreden op 1 januari 2015.¹ Dit artikel houdt in dat de RvdK en de GI's in hun rapportages en verzoekschriften de belangrijke feiten naar waarheid dienen aan te voeren. Wanneer de RvdK en de GI's hun rapportages of verzoekschriften opstellen, hebben zij te maken met feitelijke omstandigheden en verschillende visies en meningen van de ouders en andere betrokkene(n).² Deze informatie is wel van belang voor het nemen van een beslissing door de rechter, gebaseerd op de rapportages en verzoekschriften van de RvdK en de GI's. Indien de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van een kind ernstig wordt bedreigd, kan de rechter beslissen een kinderbeschermingsmaatregel op te leggen.³ Hierbij gaat het om een ondertoezichtstelling⁴, een uithuisplaatsing⁵ of het beëindigen van het gezag⁶. Wanneer een rechter over een kinderbeschermingsmaatregel of een verlenging daarvan moet oordelen, moet de rechter erop kunnen vertrouwen dat de rapportages en de informatie die hij ontvangt van de RvdK en de GI's, betrouwbaar zijn. Met een kinderbeschermingsmaatregel grijpt de overheid diep in het leven van een gezin in.⁷ Het is daarom belangrijk dat deze beslissingen op grond van de juiste informatie worden genomen. De wijze waarop met die informatie in het verleden werd omgegaan door de instellingen, vormde meermaals reden om klachten in te dienen bij de desbetreffende instantie⁸ of zelfs bij de Kinderombudsman.⁹ Een veel gehoorde reactie van de RvdK of de GI's hierop was dat zij niet aan waarheidsvinding zouden doen.¹⁰ Dit is mede aanleiding geweest tot aanpassing van de wetgeving middels artikel 3.3 van de Jeugdwet. Na invoering van artikel 3.3 van de Jeugdwet in 2015 wordt waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht door de RvdK en de GI's nog steeds als een knelpunt beschouwd. In de praktijk blijft terugkomen dat feiten en meningen onvoldoende van elkaar worden gescheiden. Dit blijkt onder andere uit de klachtenanalyse van

¹ *Stb.* 2014, 105.

² *Kamerstukken II* 2013/14, 33684, nr. 32.

³ Van Montfoort & Warmerdam 2015, p. 1.

⁴ Artikel 1:255 BW.

⁵ Artikel 1:265a jo. 1:265b BW.

⁶ Artikel 1:266 BW.

⁷ Van Montfoort & Warmerdam 2015, p. 1.

⁸ Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 198.

⁹ Zie bijvoorbeeld De Kinderombudsman 2014.

¹⁰ Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 198 en zie De Kinderombudsman 2014, p. 12.

de RvdK¹¹ en ook uit uitspraken van het College van Toezicht van het SKJ.¹² In mei 2018 hebben onder andere Jeugdzorg Nederland namens de GI's en de RvdK een actieplan ter verbetering van het feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen opgesteld.¹³ Uit onderzoek van LOC Zeggenschap in Zorg, dat gebruikt is in het actieplan, is onder andere naar voren gekomen dat cliënten ervaren dat het feitenonderzoek van de instellingen na twee jaar nog niet voldoet aan de eis van artikel 3.3 van de Jeugdwet. Dit betreft klachten van zowel de ouders als de kinderen.¹⁴

Het onderzoek in mijn masterscriptie ziet toe op het juridische leerstuk van waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht door de RvdK en de GI's bij het opstellen van hun rapportages en verzoekschriften. Het doel van het onderzoek is te onderzoeken in hoeverre het leerstuk waarheidsvinding gehanteerd kan worden door de RvdK en de GI's. Het praktisch belang van mijn masterscriptie is dat duidelijk wordt op welke wijze(n) de RvdK en de GI's aan waarheidsvinding zullen kunnen doen.

1.2. Onderzoeksvraag en deelvragen

Uit voorgaande probleemanalyse komt de volgende probleemstelling naar voren die wordt beantwoord in mijn masterscriptie: “In hoeverre zal het juridische leerstuk van de waarheidsvinding, zoals vastgelegd in artikel 3.3 van de Jeugdwet, door de RvdK en de GI's kunnen worden gehanteerd?”

De volgende deelvragen worden ten behoeve van de probleemstelling beantwoord in dit onderzoek:

1. Wat wordt onder waarheidsvinding binnen het juridische kader van de jeugdbescherming verstaan?
2. Welke knelpunten ontstaan er bij het opstellen van rapportages en verzoekschriften door de RvdK en de GI's in het jeugdbeschermingsrecht in het kader van waarheidsvinding en hoe wordt met deze knelpunten omgegaan?

¹¹ Raad voor de Kinderbescherming 2017.

¹² Zie bijvoorbeeld 16.046T Beslissing van het College van Toezicht van het Kwaliteitsregister Jeugd van 29 december 2016 en 16.082T Beslissing van het College van Toezicht van het Kwaliteitsregister Jeugd van 23 december 2016 of 17.038T Beslissing van het College van Toezicht van het Kwaliteitsregister Jeugd van 18 december 2017.

¹³ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5 en LOC Zeggenschap in zorg 2017.

¹⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5.

3. Hoe gaan de RvdK en de GI's tegenwoordig om met het doen aan waarheidsvinding in hun rapportages en verzoekschriften?

1.3. Theoretisch kader

Het theoretisch kader van mijn onderzoek bestaat uit de juridische context waarin het leerstuk van de waarheidsvinding een rol speelt. Het leerstuk van de waarheidsvinding speelt zowel in het straf, jeugdbeschermings- als civiele bewijsrecht een rol. Mijn theoretisch kader wordt vooral bepaald door het jeugdbeschermingsrecht maar er wordt ook een uitstap gemaakt naar het strafrecht en het civiele recht ter vergelijking. Het gaat om de rapportages en verzoekschriften die opgesteld worden door de RvdK en de GI's. Wanneer een rechter dient te beslissen of een vorm van jeugdhulp dient te worden opgelegd bij een kind, is er sprake van een niet vrijwillige vorm van jeugdhulp.¹⁵ Het gaat in mijn onderzoek om kindbeschermingsmaatregelen.

Daarnaast wordt het begrip waarheidsvinding niet als zodanig genoemd in wet- en regelgeving maar dit begrip wordt in het onderzoek afgebakend zodat dit leidt tot een werkbaar begrip.

Er worden verschillende termen gebruikt voor de medewerkers bij de verschillende instellingen in het jeugdbeschermingsrecht. Om verwarring te voorkomen gebruik ik voor deze masterscriptie de term 'jeugdzorgwerker' wanneer ik het heb over de medewerkers bij de RvdK en de GI's die de rapportages en verzoekschriften opstellen. Tot slot worden er in de literatuur en in de praktijk verschillende termen gebruikt voor de jeugdige cliënt. Ik gebruik de term 'kind' in dit onderzoek als ik het heb over de jeugdige cliënt.

1.4. Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

In deze paragraaf licht ik de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie toe van mijn onderzoek.

De waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht is een maatschappelijk vraagstuk en er heerst veel debat over.¹⁶ Het is belangrijk hier onderzoek naar te doen om de waarheidsvinding door de RvdK en de GI's hiermee mogelijk te verbeteren en meer duidelijkheid te verkrijgen.

¹⁵ Janssen 2018, p. 291.

¹⁶ Zie bijvoorbeeld Huijer, *NJ* 2014/673, p. 834-840, Prinsen, *NRC Handelsblad* 19 maart 2011 en Van der Leij & Van Wijk, *FJR* 2017/5, p. 18-21 meer recent.

Dit omdat er in het jeugdbeschermingsrecht fors ingrijpend kan worden opgetreden door de overheid in het leven van burgers. Er kunnen zeer ingrijpende beslissingen worden genomen door de rechter op grond van rapportages en verzoekschriften van die instellingen, die het leven van kinderen en ouders overhoop haalt en waardoor familiebanden beschadigd kunnen raken. Indien deze beslissingen worden genomen op grond van onwaarheden die zijn opgenomen in de rapportages van de RvdK en de GI's, dan levert dit een inbreuk op het leven van de betreffende families op. Het is daarom maatschappelijk relevant om dit onderzoek naar de waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht te verrichten.

Dit onderzoek naar de waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht is wetenschappelijk relevant omdat er mogelijk nieuwe wetenschappelijke inzichten kunnen worden verkregen. Met dit onderzoek wordt ten eerste geprobeerd om het begrip waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht af te bakenen. Een eenduidige definitie is namelijk nog niet bekend. Daarnaast wordt onderzocht hoe er in de praktijk wordt omgegaan met de wettelijke verplichting van artikel 3.3 Jeugdwet middels interviews met medewerkers van de RvdK en de GI's. Er wordt onderzocht in hoeverre deze instellingen die wettelijke verplichting van artikel 3.3 Jeugdwet zullen kunnen hanteren. Hierin staan randvoorwaarden en andere suggesties centraal. Ook dit is nog niet eerder onderzocht, hetgeen dus mogelijk iets nieuws toevoegt aan de wetenschap.

1.5.Methodologie

Ter beantwoording van de probleemstelling heb ik gekozen voor het juridisch-dogmatische onderzoeksdesign.¹⁷ Het onderzoek betreft een rechtstheoretisch onderzoek.¹⁸ Ten eerste heb ik een literatuuronderzoek uitgevoerd en de bronnen die ik heb gevonden geanalyseerd, met elkaar vergeleken en geïnterpreteerd.¹⁹ Dit literatuuronderzoek ziet dan vooral op artikel 3.3 van de Jeugdwet. Daarbij heb ik ook de parlementaire geschiedenis onderzocht van dit nieuwe artikel. Indien nodig voor het onderzoek heb ik ook nog de parlementaire geschiedenis onderzocht van met artikel 3.3 Jeugdwet samenhangende artikelen uit de Jeugdwet. Daarnaast heb ik verschillende rapportages, protocollen en richtlijnen onderzocht van de RvdK en de GI's. Tot slot ben ik in gesprek getreden met medewerkers van de RvdK en de GI's door middel van

¹⁷ Van Dijck, Snel & Van Golen 2018, p. 84.

¹⁸ Van Dijck, Snel & Van Golen 2018, p. 84.

¹⁹ IJzermans & Van Schaijk 2007, p. 6-7.

interviews. Ik heb hiervoor vooral jeugdzorgwerkers gesproken omdat zij de rapportages en verzoekschriften opstellen maar ook heb ik een jurist en een gedragsdeskundige gesproken. De afgenomen interviews leveren echter geen wetenschappelijke resultaten op omdat het onderzoek niet empirisch is. Ik heb deze interviews opgenomen met een spraakrecorder en vervolgens uitgetypt. Uiteindelijk heb ik na het afnemen van alle interviews de resultaten geanalyseerd en verwerkt in het onderzoek.

Ik heb ten eerste met alle verkregen informatie zo veel mogelijk geprobeerd te onderzoeken welke verschillende definities er worden gegeven aan waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht. Dit zal geen compleet beeld opleveren maar wel een schets. Hiermee wil ik het begrip waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht afbakenen voor dit onderzoek. Daarnaast heb ik hiermee het artikel uitgediept en onderzocht wat de achterliggende gedachtes en motivaties waren voor de invoering van dit artikel. Daarna heb ik met het onderzoek naar de parlementaire geschiedenis onderzocht of er bepaalde voorwaarden zijn gegeven waaronder de RvdK en de GI's aan hun wettelijke verplichting van waarheidsvinding van artikel 3.3 Jeugdwet kunnen voldoen. Vervolgens heb ik onderzocht in hoeverre de RvdK en de GI's deze voorwaarden hebben geïmplementeerd en hoe het leerstuk van de waarheidsvinding gehanteerd kan worden. Dit heb ik gedaan met de informatie die ik heb verkregen middels het literatuuronderzoek, de verschillende bronnen van de RvdK en de GI's zelf en de afgenomen interviews. De afgenomen interviews zullen leiden tot een beter beeld van de praktijk in hoeverre de RvdK en de GI's het leerstuk van de waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht zullen kunnen hanteren. Tijdens het onderzoek zijn verschillende leerstukken en aspecten naar voren gekomen die ook relevant zijn voor het leerstuk waarheidsvinding. Deze leerstukken en aspecten heb ik vervolgens ook verder onderzocht en uitgediept middels literatuuronderzoek. Uiteindelijk heb ik met al deze onderzoeksgegevens antwoord gegeven op de probleemstelling. Tot slot heb ik een aantal aanbevelingen gedaan over het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht.

1.6. Leeswijzer

Het eerste inhoudelijke hoofdstuk van mijn onderzoek betreft hoofdstuk 2. Hierin staat het begrip waarheidsvinding centraal binnen de juridische context van het jeugdbeschermingsrecht. In het tweede inhoudelijke hoofdstuk, hoofdstuk 3, staat centraal welke knelpunten worden

ervaren bij het hanteren van het juridische leerstuk waarheidsvinding en hoe er met deze knelpunten wordt omgegaan. In het vierde hoofdstuk wordt vervolgens gekeken hoe de RvdK en de GI's tegenwoordig omgaan met het leerstuk van waarheidsvinding. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk een antwoord gegeven op de centraal staande probleemstelling en zullen een aantal aanbevelingen gedaan worden ten behoeve van de hantering van het leerstuk waarheidsvinding.

Hoofdstuk 2 – Waarheidsvinding binnen de juridische context

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat waarheidsvinding in zijn algemeenheid inhoudt en wat waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht inhoudt. Hiermee wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag: ‘Wat wordt onder waarheidsvinding binnen het juridische kader van de jeugdbescherming verstaan?’.

2.1. Inleiding

In 2013 is er een rapport van de Kinderombudsman verschenen over het feitenonderzoek dat wordt gedaan door de RvdK en de GI's²⁰ op verzoek van de Tweede Kamer.²¹ Uit dit onderzoek bleek dat er meermaals slordigheden en onjuistheden te zien zijn in de rapportages en verzoekschriften en dat rechters niet altijd over alle belangrijke en relevante informatie over een gezin beschikken.²² Jeugdzorg Nederland gaf aan dat een heroriëntatie van het begrip op zijn plaats is, mede door de verwarring die is ontstaan door de gedane uitspraak dat zij niet aan waarheidsvinding doen. Uitgangspunt voor hun nieuwe visie is dat waarheidsvinding een proces is. Hierbij zijn de intensiteit en de betekenis contextafhankelijk.²³ Dit betekent dat voor iedere ‘casus’ van een gezin de mate waarin er aan waarheidsvinding wordt gedaan verschillend is. Daarnaast is de betekenis van waarheidsvinding ook in iedere casus anders is. Het hangt af van de feiten en omstandigheden in een gezin. Volgens Jeugdzorg Nederland en de RvdK houdt het nieuwe artikel 3.3 Jeugdwet in dat de RvdK en de GI's zich in de rapportages en verzoekschriften aan de rechter moet focussen op omstandigheden, gebeurtenissen en feiten verzamelen die te objectiveren zijn. Het besluit in de rapportages moet onderbouwd zijn waarbij de interpretaties van de RvdK en de GI's en de feiten en visies van betrokkenen duidelijk gescheiden zijn.²⁴ Zij volgen hiermee dus ook de lijn van de parlementaire geschiedenis.²⁵ Het vaststellen van feiten begint al bij de eerste melding tot aan de beëindiging van een kinderschermingsmaatregel.²⁶

²⁰ De Kinderombudsman 2013.

²¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 47.

²² De Kinderombudsman 2013, p. 84.

²³ Jeugdzorg Nederland 2012.

²⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 4.

²⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33684, nr. 32.

²⁶ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 4.

2.2. Juridisch kader

In het jeugdbeschermingsrecht is het belang van het kind leidend. Dit vloeit ook voort uit artikel 3 van het IVRK. Hierin staat centraal dat het belang van het kind bij alle maatregelen betreffende kinderen voorop moet staan. Het belang van het kind moet als eerste in overweging worden genomen. Dit betekent echter niet dat het belang van het kind altijd van doorslaggevend belang moet zijn.²⁷ Het ingrijpen in het gezinsleven is slechts in overeenstemming met (internationale) mensenrechtenverdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 8 van het EVRM en art. 16 IVRK, wanneer dit ingrijpen noodzakelijk is.²⁸ Bij het bepalen van de noodzakelijkheid van een maatregel moet dus worden uitgegaan van informatie die juist is²⁹, hetgeen waarheidsvinding vereist. De RvdK en de GI's zijn verplicht op grond van artikel 3.3 van de Jeugdwet "in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren".³⁰ De rechter oordeelt aan de hand van die rapportages en verzoekschriften. In dit artikel is de waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht voor de RvdK en de GI's vastgelegd. Het artikel sluit daarbij aan op artikel 21 Rv.³¹ Dit artikel schrijft ook voor dat partijen "de voor de beslissing van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid" dienen aan te voeren. Indien dit wordt nagelaten, kan de rechter een volgens hem geraden gevolgtrekking maken.³² Het idee achter artikel 21 Rv is dat het bewust liegen wordt voorkomen.³³ Op die manier wordt de rechter niet verkeerd geïnformeerd in elk moment van de procedure.³⁴

Op internationaal niveau geven de Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice richtlijnen voor onder andere bewijs en verklaringen dat wordt gegeven door kinderen. Dit is tevens van belang voor het leerstuk van de waarheidsvinding omdat dit richtlijnen geeft voor verklaringen van kinderen die gebruikt worden bij het opstellen van rapportages of verzoekschriften in het jeugdbeschermingsrecht. Guideline 64 omschrijft dat interviews met en het verzamelen van uitspraken van kinderen zo veel mogelijk moet gebeuren door getrainde professionals. Het bewijs moet verzameld worden in een kindvriendelijke omgeving. Guideline 73 geeft daarnaast aan dat verklaringen en getuigenissen

²⁷ Janssen 2018, p. 331.

²⁸ Schild 2012, hoofdstuk 6.2.

²⁹ Kinderombudsman Amsterdam 2018, p. 5.

³⁰ Artikel 3.3 Jeugdwet.

³¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33684, nr. 32.

³² Van de Kuilen, *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014, p. 71.

³³ Van de Kuilen, *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014, p. 71.

³⁴ Van de Kuilen, *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014, p. 71.

van kinderen nooit ongeldig of onbetrouwbaar verondersteld mag worden door de leeftijd van het kind.

Tot slot wil ik de keten van het jeugdbeschermingsrecht kort toelichten omdat dit relevant is voor de rest van dit onderzoek. Op die manier wordt duidelijk wanneer de RvdK en de GI's een rapportage of verzoekschrift bij de rechter indienen waar deze vervolgens een beslissing over moet geven. De RvdK speelt een grote rol bij het voorbereiden en het in werking zetten van een kinderschermingsmaatregel.³⁵ Zij krijgt een melding van bijvoorbeeld het college van Burgemeester en Wethouders, Veilig Thuis, politie of een huisarts.³⁶ De RvdK beoordeelt vervolgens of er actie ondernomen moet worden. RvdK kan dan een onderzoek starten indien de inhoud van die melding aanleiding geeft om een niet vrijwillige vorm van jeugdhulp te overwegen³⁷ op grond van artikel 3.1 van de Jeugdwet.³⁸ Een jeugdzorgwerker gaat dan op pad en komt in contact met het gezin, andere betrokkenen en de melder. De informatie die hiermee wordt verzameld, wordt in een rapportage vastgelegd.³⁹ In deze rapportage moet aan waarheidsvinding worden gedaan. Na dit onderzoek besluit de RvdK of zij een verzoekschrift bij de rechtbank zal indienen voor het opleggen van een kinderschermingsmaatregel. Indien die maatregel vervolgens wordt opgelegd door de rechter, wordt de uitvoering daarvan in handen gegeven van een GI door de gemeente op grond van artikel 3.2 van de Jeugdwet.⁴⁰ De GI's kunnen ook rapportages maken voor de rechtbank. De RvdK en de GI's kunnen ook een verzoek indienen bij de rechtbank om een verlenging van een kinderschermingsmaatregel. Dit gebeurt ook middels een verzoekschrift.⁴¹ Daarnaast kan de RvdK op verzoek van de rechter of uit eigen beweging een advies uitbrengen aan de rechter op grond van artikel 810 lid 1 Rv.⁴² Dit is ook in de vorm van een rapportage. De rechter baseert zijn beslissing dus op deze verzoekschriften en rapportages opgesteld door de RvdK en de GI's en hierin moet worden voldaan aan artikel 3.3 Jeugdwet.

³⁵ Van Montfoort & Warmerdam 2015, p. 1.

³⁶ Janssen 2018, p. 131.

³⁷ Janssen 2018, p. 296.

³⁸ Vlaardingerbroek, in: *T&C PFR* 2018.

³⁹ Janssen 2018, p. 131.

⁴⁰ Janssen 2018, p. 296.

⁴¹ Janssen 2018, p. 138 en p. 144.

⁴² Nauta, in: *T&C RV* 2018.

2.3. *Parlementaire geschiedenis*

In deze paragraaf wordt besproken wat er volgens de parlementaire geschiedenis onder waarheidsvinding verstaan moet worden en hoe er aan waarheidsvinding gedaan zou moeten worden. De gedachte achter artikel 3.3 Jeugdwet is dat de RvdK en de GI's zich moeten focussen op objectieveerbare feiten, gebeurtenissen en omstandigheden. Hierdoor worden dan de feiten duidelijk gescheiden van interpretaties door de onderzoekers en visies van betrokkenen.⁴³ In de praktijk wordt dit ook als waarheidsvinding beschouwd blijkt uit de interviews. De staatssecretarissen van Veiligheid en Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vinden het belangrijk dat rapportages op grond waarvan een ingrijpende beslissing wordt genomen, goed zijn onderbouwd.⁴⁴ De staatssecretarissen beschouwen waarheidsvinding als dat de instellingen zich binnen het redelijke en tot het uiterste moeten inspannen om de feiten en de omstandigheden die van doorslaggevend belang zijn voor het maken van die ingrijpende beslissingen, te achterhalen zodat een zorgvuldige inschatting gemaakt kan worden over de veiligheid en ontwikkeling van een kind.⁴⁵ De Minister van VWS en de Minister voor Rechtsbescherming hebben daarnaast ook aangegeven dat waarheidsvinding niet alleen maar gaat om het naar waarheid aanvoeren van de feiten in de rapportages en verzoekschriften maar dat dit verder reikt. Het gaat namelijk ook om de bejegening van de kinderen en de ouders en om de houding van de jeugdzorgwerker in het proces van de jeugdbescherming vanaf het starten van het raadsonderzoek tot aan het beëindigen van een kinderschermingsmaatregel.⁴⁶ De staatssecretarissen hebben een minimale set van randvoorwaarden gegeven aan de RvdK en de GI's die zij moesten implementeren voor de rapportages.⁴⁷ Deze randvoorwaarden houden kort samengevat in; feiten en meningen scheiden, hoor- en wederhoor toepassen en accordering van informatie.⁴⁸ Tot slot is in de parlementaire geschiedenis aangegeven dat trainingen in rapportagevaardigheden voor de jeugdzorgwerkers structureel terug moet komen. Hieronder valt ook het kunnen onderscheiden van feiten en meningen en het feitenonderzoek doen.⁴⁹

⁴³ *Kamerstukken II* 2013/14, 33864, nr. 32.

⁴⁴ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 347, p. 1.

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 347, p. 2.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2017/18, 31839, nr. 606, p. 5.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 347, p. 3.

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 347, p. 3.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 404, p. 18.

2.4. Vergelijking met het strafrecht en het civiele recht

In deze paragraaf wordt een uitstapje gemaakt naar het strafrecht en het civiele recht ter beantwoording van de eerste deelvraag. Er wordt een vergelijking gemaakt met het jeugdbeschermingsrecht.

Ik wil ten eerste het verschil tussen de materiële waarheid en de formele waarheid kort toelichten. De materiële waarheid houdt in hetgeen daadwerkelijk is gebeurd. De formele waarheid is hetgeen binnen de grenzen van het proces is vastgesteld. Dit is dus niet per se hetgeen werkelijk is gebeurd.⁵⁰ Dit houdt in dat hetgeen waarvoor bewijs is geleverd en is vast komen te staan voor zover dit mogelijk is binnen het proces, is vastgesteld. Maar er zijn bijvoorbeeld handelingen die niet naar voren zijn gebracht in het proces of handelingen waarvan niet kan worden vastgesteld of dit werkelijk gebeurd is. Deze handelingen worden dan niet vastgesteld. Het is namelijk voor een rechter niet altijd mogelijk om precies alles te achterhalen wat er is gebeurd, hij is niet bij het feit aanwezig geweest. Daarom is de formele waarheid niet altijd hetgeen werkelijk is gebeurd.

De waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht houdt iets anders in dan de waarheidsvinding in het strafrecht of civiele recht. De inhoud van het begrip waarheid is vooral gekoppeld aan de rechtsstrijd die gevoerd wordt.⁵¹ Het gaat in het strafrecht om het bestraffen van de schuldigen en het voorkomen van het bestraffen van onschuldigen. Het bestraffen van schuldigen betekent dat het rechterlijk oordeel gebaseerd moet zijn op de materiële waarheid.⁵² Er is in het strafrecht sprake van vrije bewijswaardering voor de rechter⁵³ en bij de geringste twijfel mag de rechter het ten laste gelegde niet bewezen verklaren.⁵⁴ In het strafrecht gaat het echt om het achterhalen van de materiële waarheid⁵⁵, hetgeen niet altijd mogelijk is in het jeugdbeschermingsrecht.⁵⁶ Met het leerstuk waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht gaat het vaak om onderwerpen die niet of nauwelijks objectief te verifiëren zijn met verschillende visies en meningen.⁵⁷

⁵⁰ Huijer, *NJ* 2014/673, p. 836.

⁵¹ Huijer, *NJ* 2014/673, p. 836.

⁵² Myjer, *Justitiële verkenningen* 2002, p. 28.

⁵³ Garé 1994, p. 95.

⁵⁴ Cleiren, *THEMIS* 2010, p. 260.

⁵⁵ Myjer, *Justitiële verkenningen* 2002, p. 28.

⁵⁶ Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 197.

⁵⁷ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

Het begrip waarheid wordt ook in het civiele recht anders ingevuld dan in het strafrecht. Hierin ligt waarschijnlijk ook het misverstand dat in het civiele recht het slechts gaat om de formele waarheid en in het strafrecht om de materiële waarheid.⁵⁸

Het karakter van het strafrecht motiveert materiële waarheidsvinding en is een voorwaarde om overheidsingrijpen te legitimeren. Bij het civiele recht is dat minder het geval door de geldende partijautonomie en de daaraan verbonden lijdelijkheid van de rechter op grond van artikel 24 van het Rv.⁵⁹ In het jeugdbeschermingsrecht geldt de lijdelijkheid van de rechter in veel mindere mate omdat hier het rechtsgevolg niet vrijstaat voor de partijen.⁶⁰

In het jeugdbeschermingsrecht wordt de waarheidsvinding dan ook op een andere manier ingevuld. Bij het jeugdbeschermingsrecht draait het ook om overheidsingrijpen middels het opleggen van een kindbeschermingsmaatregel.⁶¹ Dit zou betekenen voor de waarheidsvinding dat er juist ook meer naar de materiële waarheid gestreefd zou moeten worden, net als in het strafrecht. Omdat de lijdelijkheid van de rechter in mindere mate geldt voor het jeugdbeschermingsrecht betekent dat de rechter zelf dan ook meer op zoek moet gaan naar de materiële waarheid van het gebeurde. Maar in het jeugdbeschermingsrecht is het lang niet altijd mogelijk om het werkelijk gebeurde te achterhalen.⁶² De lijdelijkheid mag ook nooit een excuus zijn om niet het werkelijk gebeurde proberen te achterhalen.⁶³

Brenninkmeijer en van Zanten geven aan dat het in het jeugdbeschermingsrecht gaat om “het zo volledig mogelijk reconstrueren van de feiten” waardoor beoordeeld kan worden welke zorg een kind nodig heeft. Soms wordt ervan uitgegaan dat een beschuldiging waar is zonder een wettige en overtuigende bewezenverklaring. De beslissing wordt dan genomen in het belang van het kind.⁶⁴ Ook in de praktijk is gebleken dat het belang van het kind leidend wordt geacht.

Dit is dus een ander begrip van waarheidsvinding dan in het strafrecht en in het civiele recht. Dat het jeugdbeschermingsrecht een ander invulling aan waarheidsvinding geeft dan het strafrecht blijkt ook uit de praktijk door de afgenomen interviews. Wanneer er uitspraken worden gedaan over bijvoorbeeld kindermisbruik of kindermishandeling door een ouder kan er door de RvdK of GI's wel gezorgd worden dat er een aangifte wordt gedaan door de andere

⁵⁸ De Bock 2011, p. 73 e.v.

⁵⁹ Huijter, *NJ* 2014/673, p. 837.

⁶⁰ Van Mierlo, in: *T&C Rv* 2018.

⁶¹ Van Montfoort & Warmerdam 2015, p. 1.

⁶² Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 197.

⁶³ Asser 1991, p. 4-5.

⁶⁴ Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 197.

ouder.⁶⁵ Maar dan is het vervolgens aan de politie en de strafrechter om te oordelen of dit strafbare feit daadwerkelijk is gepleegd. Wel worden er bij de GI's dan veiligheidsplannen opgesteld om de veiligheid van het kind te kunnen waarborgen indien er een verdenking is van een dergelijk strafbaar feit.

2.5. Overige relevante aandachtspunten

Tot slot wil ik nog een aantal overige relevante aandachtspunten aan bod laten komen die tijdens het onderzoek naar voren zijn gekomen. Uit de praktijk is gebleken dat waarheidsvinding ook gezien wordt als een reflectie naar de jeugdzorgwerker zelf. Dat wat diegene ziet, is dat voor iedereen hetzelfde of interpreteert diegene de signalen en wordt daarmee de waarneming subjectief? Door de machtspositie van de jeugdzorgwerker en de kwetsbaarheid van de gezinnen hebben de gezinnen ook recht op deze kritische zelfreflectie. Waarheidsvinding wordt ook gezien als een samenloop van gebeurtenissen en informatie. Er zijn informanten die informatie geven er wordt gedrag gezien bij een kind, er worden signalen opgemerkt tijdens gesprekken, ouders vertellen hun visie en alles bij elkaar maakt iets aannemelijk. Toch blijft ook terugkomen in de praktijk dat het niet aan de jeugdzorgwerkers is om aan waarheidsvinding te doen.

2.6. Tussenconclusie

Geconcludeerd kan worden dat onder waarheidsvinding voornamelijk kan worden verstaan het scheiden van feiten, meningen en visies. De RvdK en de GI's moeten zich richten op het verzamelen van zo veel mogelijk feiten en gebeurtenissen die te objectiveren zijn. Waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht is daarnaast niet hetzelfde als waarheidsvinding in het civiele recht of in het strafrecht. In het strafrecht moet de materiële waarheid, hetgeen daadwerkelijk is gebeurd, vastgesteld worden. In het jeugdbeschermingsrecht gaat het meer om een geconstrueerde werkelijkheid, niet altijd het werkelijk gebeurde. Maar deze scheiding tussen de materiële waarheid en formele waarheid moet wel genuanceerd worden. Het betreffende rechtsgebied is wel van invloed op het begrip waarheidsvinding. In het civiele recht staat het rechtsgevolg vrij voor partijen. In het jeugdbeschermingsrecht is dat niet het geval. Voor de waarheid in het jeugdbeschermingsrecht

⁶⁵ De Waard, *Vakblad Sociaal werk* 2018, p. 26.

staat de veiligheid van het kind centraal. Toch blijft er ook naar voren komen dat het niet aan de jeugdzorgwerkers is om aan waarheidsvinding te doen, hetgeen juist aanleiding heeft gegeven tot het nieuwe artikel 3.3 van de Jeugdwet.

Hoofdstuk 3 – knelpunten

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de tweede deelvraag: ‘Welke knelpunten ontstaan er bij het opstellen van rapportages en verzoekschriften door de RvdK en de GI’s in het jeugdbeschermingsrecht in het kader van waarheidsvinding en hoe wordt met deze knelpunten omgegaan?’

3.1. Privacywetgeving

Een van de knelpunten die wordt ervaren heeft te maken met de privacywetgeving. Ik wil vooraf opmerken dat de privacywetgeving een ruim omvattend onderwerp is en eigenlijk meer aandacht verdient dan slechts één paragraaf in dit onderzoek. Echter maakt de privacywetgeving slechts een klein onderdeel uit van het juridische leerstuk van de waarheidsvinding van mijn onderzoek. Daarom heb ik getracht het onderwerp zo beknopt mogelijk toe te lichten maar wel met alle relevante elementen. Daarnaast is het zo dat de AVG nog zeer nieuw is en er daarom nog weinig duidelijk is over de wetenschappelijk invloed op het proces in het jeugdbeschermingsrecht.

Het recht op privacy is in onze Nederlandse grondwet vastgelegd in artikel 10. Meer specifiek is in de jeugdwet ook regelgeving omtrent privacy vastgelegd. Wanneer een kind onder toezicht is gesteld kunnen professionals, waaronder ook artsen, zonder toestemming van de ouders en zo nodig met de doorbreking van een beroepsgeheim informatie verstrekken aan de GI’s wanneer dit relevant is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling op grond van artikel 7.3.11 lid 4 Jeugdwet. Wanneer de GI om deze informatie vraagt moet deze informatie zelfs verstrekt worden.⁶⁶ Het wordt noodzakelijk geacht om een dergelijke bepaling in te voeren die verder reikt dan alleen tijdens een ondertoezichtstelling.⁶⁷

Op 25 mei 2018 is de AVG in werking getreden.⁶⁸ De privacywetgeving en daarmee dus ook de AVG draagt bij aan een van de doelstellingen van de Jeugdwet om de rechtspositie van de cliënten te waarborgen door hen meer invloed op de kwaliteit van de zorg te geven.⁶⁹ Echter werkt de AVG een terughoudendheid in het delen van persoonsgegevens in de hand.⁷⁰ De Jeugdwet stimuleert het delen van informatie en de AVG beperkt dit juist door te stellen dat dit

⁶⁶ Friele e.a. 2018, p. 75.

⁶⁷ Dörenberg & Bruning, *Tijdschrift voor gezondheidsrecht* 2015, p. 631.

⁶⁸ *Stb.* 2018, 144.

⁶⁹ Friele e.a. 2018, p. 13.

⁷⁰ Smit, *Sociaalbestek* 2018, p. 59.

slechts onder strikte eisen is toegestaan.⁷¹ Ook artikel 3.3 van de Jeugdwet en dus het leerstuk waarheidsvinding vereist dat er informatie met elkaar gedeeld wordt omdat op die manier alle signalen in een gezinssituatie duidelijk zijn.

Voor de RvdK en de GI's gelden wel uitzonderingen als het gaat om het verwerken van bijzondere categorieën van persoonsgegevens. Het gaat dan onder andere om gegevens over gezondheid en iemands seksueel gedrag ingevolge artikel 9 lid 1 AVG. De RvdK en de GI's mogen deze gegevens wel verwerken op grond van artikel 9 lid 2 sub b van de AVG indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van hun wettelijke taken.⁷² Daarnaast heeft de RvdK als grondslag voor de verwerking voor persoonsgegevens dat zij dit mag in de uitoefening van het openbaar gezag omdat zij zorgt draagt voor de kindbescherming in Nederland.⁷³ Voor andere informanten zoals bijvoorbeeld een psycholoog of arts geldt dat zij pas informatie mogen delen wanneer zij hiervoor toestemming hebben gekregen van de ouders en/of het kind.⁷⁴

In de praktijk wordt ervaren dat door deze nieuwe privacywetgeving de afstand tussen de verschillende instellingen groter is geworden omdat er minder makkelijk informatie met elkaar gedeeld kan en mag worden terwijl ze juist een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben. Bijvoorbeeld omdat huisartsen terughoudend zijn om informatie te delen omdat zij vinden dat de samenwerking met de andere ketenpartners in de jeugdbescherming niet in hun zakelijk bedrijfsvoering past.⁷⁵ Dit komt de waarheidsvinding niet ten goede omdat er op die manier geen compleet beeld van een gezinssituatie ontstaat en er dus geen compleet op waarheid berustte rapportage of verzoekschrift tot stand kan worden gebracht. Er zal steeds een belangenafweging gemaakt moeten worden tussen het recht op privacy van artikel 10 Grondwet en het kunnen hanteren van het juridische leerstuk van waarheidsvinding.

3.2. Gebrek aan tijd

Het tweede knelpunt dat meermaals naar voren is gekomen, heeft alles te maken met het gebrek aan tijd. Hierdoor kan het rapporteren niet helemaal gaan zoals de jeugdzorgwerkers zouden willen. Bij een aantal GI's waar ik interviews heb afgenomen, zijn de systemen op een

⁷¹ Smit, *Sociaalbestek* 2018, p. 59.

⁷² Zie artikel 30 lid 2 sub b Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.

⁷³ Schermer e.a. 2018, p. 39.

⁷⁴ Smit, *Sociaalbestek* 2018, p. 59.

⁷⁵ Friele e.a. 2018, p. 35.

dusdanige manier aangepast dat bij het opstellen van rapportages en verzoekschriften minder tijd verloren wordt. De jeugdzorgwerkers van de GI's geven aan veel tijd te verliezen met het lezen van de rapportages van de RvdK.⁷⁶ Mede hierom nemen de GI's veel informatie over van de rapportage dat zij toegestuurd krijgen van de RvdK. Echter levert dit wederom een probleem op met de waarheidsvinding. Wanneer in deze rapportage van de RvdK namelijk onjuistheden staan, worden deze wel overgenomen in een rapportage van een GI. Dat is in strijd met de waarheidsvinding. Wanneer de GI's informatie overnemen uit een rapportage van de RvdK ontbreken hier tevens de contactgegevens van de geraadpleegde informanten, zo is gebleken uit de praktijk. Ook dit wordt als een knelpunt ervaren omdat een jeugdzorgwerker bij de GI eerst contact op moet nemen met de RvdK wanneer hij of zij de desbetreffende informant om nadere informatie wilt vragen. Dit kost uiteindelijk nog meer tijd, hetgeen al zo minimaal aanwezig is. Daarbij komt dat wil er goed aan waarheidsvinding gedaan worden, dan betekent dat ook dat er veel bronnen moeten zijn van verschillende partijen en verschillende invalshoeken hetgeen ook meer tijd kost. Daarnaast blijft het voor de jeugdzorgwerkers bij zowel de RvdK als de GI's lastig om kort en bondig te rapporteren.⁷⁷

3.3. Accordering van informatie door informanten

Bij zowel de RvdK als de GI's moet inzichtelijk gemaakt worden met welke informanten gesproken is ten behoeve van het opstellen van de rapportage of verzoekschrift en waarom.⁷⁸ Wanneer een informant informatie heeft gegeven aan de RvdK of aan een GI moet deze informant akkoord geven voordat deze informatie wordt opgenomen in de rapportage of in het verzoekschrift.⁷⁹ Dat deze informatie eerst geaccordeerd moet worden, komt de waarheidsvinding ten goede omdat er hierdoor geen of minder snel fouten kunnen ontstaan in een visie van een informant. Dit accorderen van informatie levert echter ook een knelpunt op. Uit de praktijk is namelijk gebleken dat informanten bepaalde informatie verstrekken tijdens een gesprek met een jeugdzorgwerker welke informatie vervolgens niet geaccordeerd wordt door diezelfde informant. Hierdoor kan het niet worden opgenomen in de rapportage terwijl deze informatie wel is verstrekt. Ook dit belemmert de waarheidsvinding. Ook kan het voorkomen dat het belang van het kind vereist dat er meteen gehandeld moet worden zonder

⁷⁶ Dit is gebleken uit de afgenomen interviews maar zie ook Van Montfoort e.a. 2018, p. 39.

⁷⁷ Dit is gebleken uit de afgenomen interviews maar zie ook Van Montfoort e.a. 2018, p. 39.

⁷⁸ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 11.

⁷⁹ Raad voor de Kinderbescherming 2016, p. 7 en Jeugdzorg Nederland 2016, p. 60.

dat accordering van de informant afgewacht zou kunnen worden. Toch moet de informatie dan voorgelegd worden aan de informant ter accordering.⁸⁰ Daarnaast is uit de praktijk gebleken dat bij bepaalde GI's deze verplichting tot akkoord geven niet geldt of niet wordt nageleefd.

3.4. Overige relevante knelpunten

In deze paragraaf wordt besproken welke overige knelpunten er worden ervaren bij het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding. De externe klachtencommissie van de RvdK heeft in 2017 uitgesproken dat de mogelijkheden om aan waarheidsvinding te doen voor de RvdK beperkt zijn. Binnen zijn beperkingen moet de RvdK toch voldoen aan het kwaliteitskader en de protocollen die daarbij horen.⁸¹

Terugkerend knelpunt is het echt feitelijk maken van een casus. Als voorbeelden worden hierbij genoemd dat bij een vechtscheiding per definitie alle verhalen tegenstrijdig zijn en bij ouders met een lichtverstandelijke beperking liggen beleving en werkelijkheid soms ver uit elkaar. De jeugdzorgwerkers kunnen zich daarbij soms laten leiden door een kokervisie waardoor de feiten troebel worden. Soms is in de conclusie of beslissing van een rapportage niet altijd duidelijk waar die conclusie of beslissing op gebaseerd is. Bij een van de GI's waar ik een interview heb afgenomen, voeren ze daarom in vechtscheidingen gesprekken met het hele gezin zodat de ouders op hetzelfde moment de informatie horen en hierdoor ruis en het tegen elkaar uitspelen wordt voorkomen. Daarnaast worden mails naar elkaar in CC gezet. Bij ouders met een lichtverstandelijke beperking wordt vooral ingezet op visualiseren van informatie en afspraken. Alles wordt op papier gezet. Ook worden dan duidelijke afspraken gemaakt met de ouders over wat zij voor het kind belangrijk vinden en vervolgens ouders erop te wijzen dat zij zich aan deze afspraken dienen te houden. Daarnaast wordt bij moeilijkheden in de samenwerking tussen de jeugdzorgwerker en de ouders en bij een mogelijke kokervisie dit teambreed gesproken om deze samenwerking mogelijk te verbeteren en deze kokervisie te voorkomen.

Ook wordt de bureaucratie in de praktijk als een knelpunt ervaren. De machtspositie van de jeugdzorgwerkers vereist dat de jeugdzorgwerkers in de huidige samenleving alles vastleggen en proberen te objectiveren. We proberen, volgens de jeugdzorgwerkers, in deze bureaucratie

⁸⁰ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 60 en Raad voor de Kinderbescherming 2016.

⁸¹ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12. Na overleg met de Raad voor de Kinderbescherming is gebleken dat ik de bronnen van de externe klachtencommissie niet kan raadplegen, daarom hier de klachtenanalyse als bron.

alle risico's uit te sluiten, ook met dit nieuwe artikel 3.3 Jeugdwet, maar gerealiseerd zou moeten worden dat het maar gewoon mensenwerk is.

Tot slot het laatste knelpunt dat wordt ervaren is dat sommige jeugdzorgwerkers het lastig vinden om alles op te schrijven omdat de andere partij het dan ook ziet en ze niet weten hoe hier mee om te gaan. Dat kan een reden zijn om over bepaalde elementen of signalen geen verdere informatie te vragen. Dit werkt belemmerend voor de waarheidsvinding omdat op die manier niet alle informatie duidelijk is voor een jeugdzorgwerker en er daardoor een rapportage of verzoekschrift opgesteld wordt op grond van onvolledige of onjuiste informatie.

3.5. Tussenconclusie

Er worden verschillende knelpunten ervaren als het gaat om waarheidsvinding bij het opstellen van rapportages en verzoekschriften. De tijdsdruk blijft daarbij een terugkerend probleem en wordt zowel bij de RvdK als bij de GI's ervaren. Daarnaast blijft het lastig om het echt feitelijk te houden. Er zijn vaak twee totaal verschillende verhalen van twee of meer personen. Soms is een situatie dusdanig bedreigend voor het kind dat er niet gewacht kan worden op onderbouwing van feiten en omstandigheden in de rapportages. Een ander knelpunt dat in meerdere interviews naar voren komt is de nieuwe AVG. Hierdoor wordt er minder snel informatie gedeeld tussen de verschillende instellingen en informanten waardoor de samenwerking verslechtert, hetgeen de waarheidsvinding niet bevordert. Tot slot wordt als knelpunt ervaren dat informanten de informatie die ze hebben verstrekt vervolgens niet accorderen waardoor dit niet in de rapportage mag worden opgenomen.

Met deze knelpunten wordt onder andere omgegaan door een ander systeem te hanteren en door gesprekken met het hele gezin gezamenlijk te voeren.

Hoofdstuk 4 – Huidige stand van zaken waarheidsvinding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de derde deelvraag: “Hoe gaan de RvdK en de GI’s tegenwoordig om met het doen aan waarheidsvinding in hun rapportages en verzoekschriften?” Hierdoor wordt ook duidelijk hoe de instellingen het leerstuk waarheidsvinding zullen kunnen hanteren.

Onder andere Jeugdzorg Nederland (namens de GI’s) en de RvdK hebben in mei 2018 een actieplan opgesteld ter verbetering van het feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen.⁸² Ook Veilig Thuis, LOC Zeggenschap in Zorg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Ministerie van VWS en Ministerie van J&V hebben meegewerkt aan het opstellen van dit actieplan. De Minister voor Rechtsbescherming wilt twee jaar na verschijning van het Actieplan ter verbetering van het feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen onderzoeken of het feitenonderzoek ook daadwerkelijk is verbeterd.⁸³ Hiermee wordt dus ook duidelijk of het doen aan waarheidsvinding door de RvdK en de GI’s in hun rapportages en verzoekschriften merkbaar is verbeterd.

Randvoorwaarden en andere suggesties hoe de RvdK en de GI’s tot betere waarheidsvinding zouden kunnen komen, staan in dit hoofdstuk centraal. Ten eerste zal worden onderzocht of er bij de RvdK en de GI’s in de praktijk een verschil wordt gemerkt wat betreft waarheidsvinding sinds de invoering van artikel 3.3 van de Jeugdwet. Dit is relevant omdat op die manier duidelijk wordt of er in de praktijk bewustwording is van het nieuwe artikel en daarmee van waarheidsvinding. Verder worden er verschillende relevante leerstukken en elementen ten behoeve van het leerstuk waarheidsvinding toegelicht in dit hoofdstuk.

4.1. Verschil in voor invoering artikel 3.3 Jeugdwet en nu

Ten eerste heb ik tijdens mijn interviews gevraagd of de geïnterviewde personen verschil ervaren in de tijd voor invoering van artikel 3.3 van de jeugdwet en na invoering van het betreffende artikel. Over het algemeen wordt er wel een verschil ervaren. Zo zijn de systemen erop aangepast. Daarnaast wordt er op een andere manier naar de casussen gekeken, met een meer open blik. Er wordt meer onderscheid gemaakt in wat er daadwerkelijk is gezien en wat een interpretatie is. Ook worden er bij een van de GI’s waar ik een interview heb afgenomen na

⁸² Jeugdzorg Nederland 2018.

⁸³ Brief van Minister Dekker aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 6 juni 2018, 2273287.

2015 meer zaken met twee personen gedaan waardoor er scherper naar de zaak gekeken wordt. Met twee personen zie en hoor je meer. De laatste jaren wordt er sterker gekeken of het wel klopt wat een ouder zegt of wat er in een rapportage staat. Er wordt meer focus gelegd op de waarheidsvinding en er wordt niet zomaar meer geroepen dat er niet aan waarheidsvinding gedaan wordt. Wel wordt in meerdere interviews opgemerkt dat er altijd al op werd gelet dat feiten van meningen worden gescheiden en dat het nieuwe artikel slechts deze lijn volgt. Het zou niks nieuws toevoegen.

Tot slot heb ik tijdens mijn interviews ook gevraagd of de medewerkers wisten hoe er in interne protocollen bij de RvdK en de GI's omgegaan werd met de wettelijke verplichting van artikel 3.3 Jeugdwet en daarmee dus met het juridische leerstuk waarheidsvinding. Gebleken is dat eigenlijk geen van de geïnterviewde personen hier een antwoord op kon geven omdat zij niet wisten wat de inhoud van deze protocollen is en of hier iets in gewijzigd is sinds de invoering van het nieuwe artikel.

4.2. Het scheiden van feiten en meningen in rapportages

Het scheiden van feiten en meningen en visies van de RvdK en de GI's is cruciaal voor het hanteren van het leerstuk waarheidsvinding.⁸⁴ Uit de praktijk is gebleken dat zowel de RvdK als de GI's in de rapportages of verzoekschriften aparte 'kopjes' maken met de feitelijkheden, de mening van ouders, kinderen en de visie van de RvdK of de GI. De juistheid van feiten moet onderzocht worden door bijvoorbeeld het raadplegen van een arts of het voeren van gesprekken.⁸⁵

4.3. Positie van cliënten ten opzichte van jeugdzorgwerkers en informanten

In deze paragraaf wordt onderzocht hoe de positie van de cliënten is gewaarborgd ten opzichte van de jeugdzorgwerkers en de informanten.

Wanneer er sprake is van een kinderschermingsmaatregel is er vaak geen sprake van instemming met het samenwerken met een jeugdzorgwerker.⁸⁶ De jeugdzorgwerker betreedt in een bepaalde mate een machtspositie ten opzichte van de ouders en het kind en de cliënt is

⁸⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 4.

⁸⁵ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 57.

⁸⁶ BPSW 2016, p. 10.

daarin afhankelijk van de jeugdzorgwerker.⁸⁷ De jeugdzorgwerker mag deze machtspositie niet misbruiken en moet de invloed die hij kan uitoefenen ten opzichte van de ouders en het kind ten positieve aanwenden volgens de Beroepscode.⁸⁸

De cliënten, zowel ouders als kinderen, ervaren dat negatieve informatie blijft terugkomen in rapportages en verzoekschriften doordat de RvdK de informatie uit de voorgeschiedenis bij het starten van een onderzoek samenvatten in hun rapportage. Volgens cliënten wordt deze informatie dan als vaststaand feit aangenomen.⁸⁹ Daarnaast ervaren de cliënten dat de door hen aangedragen informanten niet worden gesproken en dat aangedragen stukken niet worden aangenomen, hetgeen zich vertaalt in het doen van klachten over waarheidsvinding.⁹⁰ Wanneer besloten wordt een door de cliënt aangedragen informant niet te benaderen moet de cliënt hierover geïnformeerd worden en in de rapportage moet dit tevens gemotiveerd worden.⁹¹ De cliënten herkennen zich ook niet in de beschrijvingen die zijn opgenomen in de rapportages. Ze geven aan dat de informatie in de rapportages voornamelijk gebaseerd is op aannames, eenzijdige informatie en vermoedens. Dit alles wordt door hen ervaren als dat ze te weinig invloed hebben op het proces en dat ze weinig mogelijkheden hebben om de informatie in de rapportages te corrigeren.⁹² Waarheidsvinding zou altijd moeten berusten op een zorgvuldige afweging waarin enerzijds de bescherming van de kinderen een rol speelt en anderzijds de relatie met ouders waar zo zorgvuldig als mogelijk mee omgegaan dient te worden.⁹³

Uit de praktijk is gebleken dat geprobeerd wordt de rapportages zoveel mogelijk samen met de cliënten te maken omdat het hun rapportage is. Relevante algemene uitgangspunten, die ten grondslag liggen aan waarheidsvinding⁹⁴, opgesteld door Jeugdzorg Nederland en de RvdK houden dan ook in dat erkend moet worden dat iedere casus uniek is en dat hier passend naar gehandeld moet worden. Daarnaast moet er recht gedaan worden aan de beleving van alle betrokkenen en moet iedereen gelijkwaardig worden geacht.⁹⁵ Daarnaast houdt een van de actiepunten in dat het Nederlands Jeugd Instituut samen met de jeugdzorgwerkers, de ouders en de kinderen de goede en minder goede rapportages gaat verzamelen om op die manier de

⁸⁷ BPSW 2016, p. 10.

⁸⁸ BPWS 2016, p. 10.

⁸⁹ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

⁹⁰ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

⁹¹ Raad voor de Kinderbescherming 2016, p. 7 en Jeugdzorg Nederland 2018, p. 11.

⁹² Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5.

⁹³ Van Zanten & Brenninkmeijer, *FJR* 2011/76, p. 198.

⁹⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 6.

⁹⁵ LOC Zeggenschap in zorg 2017.

waarheidsvinding te kunnen verbeteren.⁹⁶ Daarnaast geven de ouders en kinderen aan dat het ook gaat om de communicatie en de houding van de jeugdzorgwerkers tegen de ouders en kinderen gedurende het gehele proces.⁹⁷ Uit de interviews is tevens gebleken dat de bejegening naar ouders en kinderen erg belangrijk is als het gaat om het kunnen doen aan waarheidsvinding. Er moet goed overlegd worden wat de jeugdzorgwerker en de ouders en kinderen samen beter kunnen doen. Er wordt opgemerkt dat waarheidsvinding niet wordt gevangen in regels en protocollen maar dat de jeugdzorgwerker en de ouders en kinderen oprecht geïnteresseerd moeten zijn in elkaar en samen willen werken aan de knelpunten die ze tegenkomen. De RvdK geeft hierover aan zich ervoor in te spannen dat de ouders en het kind weten en snappen wat de RvdK heeft gedaan en met welke reden. Er wordt in de rapportage van een gedegen en heldere analyse opgenomen van de krachten en de zorgen en wat er moet gebeuren.⁹⁸ Dit is ook vastgelegd in het kwaliteitskader van de RvdK.⁹⁹ Daarnaast moet er tijdens het gehele proces getoetst worden middels gesprekken met de ouders en de kinderen of zij de perspectieven van de informanten begrijpen en of duidelijk is met welke informanten gesproken is en waarom.¹⁰⁰ Hiertoe worden ook eind-evaluaties en klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd.¹⁰¹ Ook dit voorkomt klachten over waarheidsvinding omdat ouders duidelijk zien op grond waarvan een conclusie tot het wel of niet verzoeken of adviseren van een kindbeschermingsmaatregel is genomen. Zij zien de voor- en tegenargumenten terugkomen in de rapportage en het is vervolgens aan de rechter om hier een beslissing in te nemen.

Tot slot moeten ook de rapportages van externe deskundigen in het geheel als bijlage aan een rapportage worden toegevoegd bij de RvdK.¹⁰²

4.3.1. Visie van de cliënt

Een ander relevant element voor het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding is het kenbaar maken van de visie van de cliënt over de rapportage. Dit hangt samen met de positie van de cliënt ten opzichte van de jeugdzorgwerkers en informanten. Door het kenbaar maken van de visie van de cliënt wordt er ook aan waarheidsvinding gedaan. Jeugdzorg Nederland en

⁹⁶ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 28. Actiepunt 16.

⁹⁷ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5.

⁹⁸ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

⁹⁹ Raad voor de Kinderbescherming 2016, p. 8.

¹⁰⁰ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 11.

¹⁰¹ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 11.

¹⁰² Raad voor de Kinderbescherming, *Waar moet een rapport aan voldoen?*, 7 maart 2019, <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/voorwaarden-rapport>

de RvdK hebben in de geformuleerde acties¹⁰³ opgenomen dat er moet worden ingezet op het laten lezen van de rapportages door de betrokkenen en het schriftelijk reageren hierop.¹⁰⁴ De externe klachtencommissie van de RvdK geeft aan dat reacties van derden en met name de andere ouder niet in aanmerking komt voor correctie. Leidend dient te zijn dat belangen van derden niet geschaad worden bij het aanpassen van een formulering in rapportages.¹⁰⁵ Dat ouders dit niet mogen corrigeren belemmert niet de waarheidsvinding omdat dit de visie is van een derde. Uit de praktijk blijkt dat zowel bij de RvdK als de GI's de rapportages naar de cliënten worden gestuurd zodat zij feitelijke onjuistheden kunnen aanpassen en hun visie kunnen geven. Dit is ook een basisbeginsel voor een gedegen rapportage bij zowel de RvdK als de GI's. De reactie van de cliënt op de rapportage moet kenbaar zijn.¹⁰⁶ Vervolgens moeten de RvdK en de GI's beoordelen of dit aanleiding geeft tot aanpassing van de rapportage. Echter is een strikte toepassing hiervan volgens de externe klachtencommissie van de RvdK, vanuit de waarheidsvinding bezien, niet altijd bevredigend. Bepaalde reacties zijn feitelijk niet onjuist maar moeten toch als onjuist geformuleerd worden opgevat wat in bepaalde gevallen dan tot onzorgvuldigheid kan leiden. In dat geval mag volgens de externe klachtencommissie van de jeugdzorgwerker nader onderzoek verlangd worden.¹⁰⁷

4.4. Certificering

De instellingen dienen tegenwoordig gecertificeerd te zijn, willen zij jeugdbescherming verlenen op grond van artikel 3.2 van de Jeugdwet. Als zij voor een certificaat in aanmerking willen komen, moeten zij voldoen aan de regeling normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering¹⁰⁸ op grond van artikel 3.4 lid 4 van de Jeugdwet. Op die manier wordt de kwaliteit van het werk, en daarmee ook de waarheidsvinding, van de GI's gewaarborgd.¹⁰⁹ Belangrijke elementen in dit normenkader zijn het volgen van richtlijnen en protocollen en het professioneel handelen.¹¹⁰ Daarnaast wordt er meer samen met de ouders gewerkt en is er meer ruimte in de rapportages voor de zienswijze van bijvoorbeeld een gezinsvoogd.¹¹¹ De cliënten

¹⁰³ Jeugdzorg Nederland 2018.

¹⁰⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 28. Actiepunt 13.

¹⁰⁵ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

¹⁰⁶ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 58 en Raad voor de Kinderbescherming 2016, p. 9.

¹⁰⁷ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

¹⁰⁸ *Stcrt.* 2014, 17362.

¹⁰⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 404, p. 17.

¹¹⁰ Artikel 5.3 Regeling normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering.

¹¹¹ Schema van normen en eisen Regeling normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering.

van de instellingen bevestigen dat dit een belangrijke stap in de goede richting is voor de kwaliteit van de rapportages en daarmee voor de waarheidsvinding.¹¹²

Iedere individuele jeugdzorgwerker dient zich ook te laten registreren om te mogen werken in de hulpverlening¹¹³ in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ).¹¹⁴ De RvdK en de GI's werken dan ook met geregistreerde jeugdzorgwerkers. Dit houdt in dat zij volgens de voor hen geldende beroepscode werken. Dit is de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker.¹¹⁵ In deze beroepscode is vastgelegd dat de jeugdzorgwerker de cliënt moet informeren over zijn of haar rechtspositie in het proces en over de mogelijkheid tot het tuchtrecht.¹¹⁶ Daarnaast moeten ze zich aan de geldende richtlijnen jeugdhulp houden. De RvdK ziet hier ook op toe.¹¹⁷ Ook dit is bevorderend voor de waarheidsvinding omdat hiermee een bepaalde mate van kwaliteit wordt gewaarborgd. Dit geeft namelijk een herkenbaar kwaliteitskeurmerk en erkent een bepaalde mate van vakbekwaamheid van de jeugdzorgwerkers.¹¹⁸ Een van de elementen van de richtlijnen jeugdhulp is bijvoorbeeld het samen met de ouders en het kind beslissen over passende hulp.¹¹⁹ Op die manier wordt het leerstuk van waarheidsvinding ook gehanteerd.

4.5. Samenwerking in de jeugdbeschermingsketen

Het samenwerken tussen de verschillende instellingen in de jeugdbeschermingsketen is van belang voor het leerstuk van de waarheidsvinding.¹²⁰ De instellingen hebben een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid.¹²¹ Wanneer de instellingen samenwerken wordt alle informatie samengevoegd en kan er een rapportage of verzoekschrift opgesteld worden op grond van volledige informatie. Wanneer deze informatie niet volledig zou zijn, zouden onjuiste conclusies kunnen worden genomen. Ten behoeve van de samenwerking in de gehele jeugdbeschermingsketen zijn verschillende elementen van belang die in de volgende subparagrafen worden toegelicht.

¹¹² Kamerstukken II 2015/16, 31839, nr. 510, p. 2.

¹¹³ Kamerstukken II 2013/14, 31839, nr. 404, p. 19.

¹¹⁴ Kwaliteitsregister Jeugd, *Informatie voor jeugdprofessionals*, 7 maart 2019, <https://skjeugd.nl/professionals/jeugdhulpverlenersinformatie-voor-jeugdhulpverleners/>

¹¹⁵ BPSW 2016.

¹¹⁶ BPSW 2016, p. 9.

¹¹⁷ Raad voor de Kinderbescherming 2016, p. 9.

¹¹⁸ NJI 2016.

¹¹⁹ Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming 2019.

¹²⁰ Friele e.a. 2018, p. 505.

¹²¹ Friele e.a. 2018, p. 504.

4.5.1. Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Ten behoeve van de samenwerking in de jeugdbeschermingsketen is onder andere de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling relevant op grond van artikel 4.1.7 van de Jeugdwet. De wet verplichte meldcode is in 2013 ingevoerd.¹²² De wet verplichte meldcode regelt dat professionals in verschillende sectoren zoals bijvoorbeeld gezondheidszorg, jeugdhulp en onderwijs een meldcode moeten hebben en dat zij ook het gebruik van die meldcode bevorderen.¹²³ De professional moet een eigen meldcode ontwikkelen waarbij het Basismodel meldcode¹²⁴ uitgangspunt is.¹²⁵ In dit model staan vijf stappen die gevolgd moeten worden.¹²⁶ Dit leidt de professional door een proces vanaf het vermoeden van geweld tot aan het moment van het wel of niet doen van een melding.¹²⁷ De doelstelling van de wet meldcode is dat kinderen beter, eerder en sneller in zicht komen wanneer het gaat om kindermishandeling of huiselijk geweld.¹²⁸ Uit de praktijk is gebleken dat het voorkomt dat bepaalde informanten van informatie niet op de hoogte zijn van bepaalde signalen of signalen niet durven te melden. Daarom is het belangrijk dat de hele keten alert is op het registreren en signalen durven te bespreken. De nieuwe meldcode zou daarom kunnen bijdragen aan een stukje waarheidsvinding blijkt uit de interviews. Als alle signalen die er in een proces zijn namelijk op papier staan, heb je een compleet beeld van de situatie, hetgeen de waarheidsvinding ten goede komt. Gebleken is dat de medische sector, zoals psychiaters en huisartsen, en de leerkrachten nog niet voldoende gebruik maken van de meldcode.¹²⁹ Ook wordt er nog terughoudend omgegaan met de meldcode en het registreren van vermoedens van kindermishandeling of risicofactoren en van de stappen die zijn gevolgd van de meldcode vindt vaak nog onjuist, onvolledig of niet plaats.¹³⁰ Zo zijn professionals vaak terughoudend omdat zij bang zijn dat hun relatie met de cliënt wordt geschaad bij het doen van een melding.¹³¹ Vanaf 1 januari 2019 is deze meldcode verder aangescherpt en moet de meldcode verder worden

¹²² Stb. 2013, 324.

¹²³ NJI, *Werken met de meldcode*, 21 maart 2019, <https://www.nji.nl/Werken-met-de-meldcode>.

¹²⁴ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2017.

¹²⁵ NJI, *Werken met de meldcode*, 21 maart 2019, <https://www.nji.nl/Werken-met-de-meldcode>.

¹²⁶ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2017, p. 14-20.

¹²⁷ Janssen 2018, p. 320.

¹²⁸ Haans & Hoefnagels, *Jeugdbeleid* 2018, p. 170.

¹²⁹ Bolscher e.a. 2016, p. 63 en Haans & Hoefnagels, *Jeugdbeleid* 2018, p. 172 en Custers e.a., *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 2019, p. 4.

¹³⁰ Van Leerdam e.a., *JGZ Tijdschrift Jeugdgezondheidsrecht* 2019, p. 27.

¹³¹ Custers e.a., *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 2019, p. 5.

uitgebreid met een afwegingskader.¹³² In hoeverre dit heeft bijgedragen aan een verbetering van het gebruik van de verplichte meldcode is door de recentheid nog niet bekend.

4.5.2. Verwijsindex Risicjongeren

Daarnaast hebben jeugdzorgwerkers op grond van artikel 7.1.4.1 van de jeugdwet het recht om een kind op te nemen in de Verwijsindex Risicjongeren. Deze verwijsindex is er om te voorkomen dat verschillende instellingen hulp verlenen aan een kind terwijl ze dit niet van elkaar weten.¹³³ In de praktijk wordt namelijk opgemerkt dat er kinderen zijn die bij meerdere hulpverleners tegelijkertijd lopen die dat niet van elkaar weten.¹³⁴ Ook daarin moet verbetering komen, wil er aan waarheidsvinding gedaan worden en wil er een compleet beeld verkregen worden van een kind of gezin. Wanneer namelijk een jeugdzorgwerker niet op de hoogte is bij welke hulpverleners een gezin hulp krijgt, worden deze hulpverleners ook niet benaderd voor informatie. Op die manier worden er rapportages en verzoekschriften opgesteld met onvolledige of onjuiste informatie. De kern van het opstellen van rapportages en verzoekschriften in het jeugdbeschermingsrecht ligt bij de gedachte van één gezin, één plan, één regisseur.¹³⁵ Een hulpmiddel hierbij kan de verwijsindex zijn.¹³⁶ De verwijsindex is daarmee een instrument om de samenwerking in het jeugdbeschermingsrecht te verbeteren.¹³⁷ Wanneer melding wordt gedaan in de verwijsindex wordt volgens de wetgever de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van artikel 10 van de Grondwet afgewogen tegen het belang van de geestelijke, lichamelijke of maatschappelijke gezondheid van het kind. Het belang van het kind dient als eerste in overweging te worden genomen.¹³⁸ De dringende maatschappelijke behoefte zou de inbreuk rechtvaardigen.¹³⁹ Deze rechtvaardiging lijkt echter niet aanwezig te zijn¹⁴⁰ mede omdat er veel meldingen gedaan zouden worden die voor de jeugdzorgwerkers geen nieuwe informatie oplevert.¹⁴¹ Bij het doen van een melding in de verwijsindex dient er dus een gedegen belangenafweging plaats te vinden tussen deze twee rechten.

¹³² *Stb.* 2017, 291.

¹³³ Janssen 2018, p. 322.

¹³⁴ Dit is gebleken uit de afgenomen interviews maar zie ook Oerlemans & Bruning, *P&I* 2010, p. 116.

¹³⁵ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 65.

¹³⁶ Rijksoverheid 2019.

¹³⁷ Oerlemans & Bruning, *P&I* 2010, p. 116.

¹³⁸ *Kamerstukken II* 2008/09, 31855, nr. 3, p. 8.

¹³⁹ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, nr. 3, p. 77.

¹⁴⁰ Bruning, Liefwaard en Vlaardingerbroek 2016, p. 809-810.

¹⁴¹ Dörenberg & Bruning, *Tijdschrift voor gezondheidsrecht* 2015, p. 622.

Daarnaast is uit de praktijk gebleken dat er niet altijd door alle professionals gemeld wordt en dat de meerwaarde van de verwijksindex niet duidelijk is voor het grootste deel van de professionals.¹⁴²

4.6. Onderzoek deskundigen artikel 198 Rv

De Hoge Raad heeft zeer recent op 19 oktober 2018 beslist dat wanneer de RvdK op grond van artikel 810 lid 1 of lid 2 van het Rv een advies uitbrengt of een beschermingsonderzoek verricht als in artikel 3.1 Jeugdwet, dezelfde maatstaf geldt voor de eisen van het onderzoek als voor een onderzoek door een deskundige die op grond van artikel 198 Rv door de rechter wordt benoemd. De RvdK moet zich daarbij steeds laten leiden door het belang van het kind. Hoe de RvdK zijn onderzoeken inricht, is aan de RvdK zelf. Hier zijn kwaliteitseisen en richtlijnen voor opgesteld door de RvdK.¹⁴³ Dit heeft de RvdK gedaan in zijn kwaliteitskader.¹⁴⁴ Dit reflecterende op mijn onderzoeksvraag houdt deze uitspraak het volgende in. Op grond van artikel 3.1 van de Jeugdwet onderzoekt de RvdK of het treffen van een kindbeschermingsmaatregel noodzakelijk is, het zogenoemde raadsonderzoek. Artikel 198 Rv gaat om onderzoek door een deskundige. Zo volgt uit artikel 198 Rv dat de deskundige zijn bevindingen aan de betrokkenen toestuurde zodat zij dit kunnen voorzien van commentaar.¹⁴⁵ Daarnaast mogen deskundigen hun persoonlijk gevoel laten blijken maar zij hoeven dit niet te doen. Het is daarbij toegestaan om een afwijkende mening op te nemen in de rapportage.¹⁴⁶ Hierin zie je ook de waarheidsvinding terugkomen omdat er een onderscheid gemaakt dient te worden in feitelijkheden en in meningen. De Hoge Raad zegt met dit arrest dat de RvdK de nodige vrijheid en zelfstandigheid krijgt om het onderzoek op de beste manier te kunnen verrichten.¹⁴⁷ Dit heeft de externe klachtencommissie van de RvdK ook opgenomen in zijn klachtenanalyse.¹⁴⁸ Dit mag echter niet leiden tot een onevenwichtige weergave.¹⁴⁹ Een onderzoek door de RvdK is niet onzorgvuldig wanneer het onderzoek ook met andere of meer

¹⁴² Dit is gebleken uit de afgenomen interviews maar zie ook Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 762-763 en DSP-Groep 2015 en Friele e.a. 2018, p. 76.

¹⁴³ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976.

¹⁴⁴ Raad voor de Kinderbescherming 2016.

¹⁴⁵ Beenders, in: *T&C RV* 2018.

¹⁴⁶ Beenders, in: *T&C RV* 2018.

¹⁴⁷ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976, ro 3.4.3. en HR 20 september 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2141, ro 3.1.

¹⁴⁸ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

¹⁴⁹ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

middelen of op een andere wijze had kunnen worden uitgevoerd.¹⁵⁰ Het komt er volgens de Hoge Raad op aan of de RvdK heeft mogen menen een verantwoord oordeel te kunnen geven uit de informatie die uit zijn onderzoek is verkregen.¹⁵¹ Gesteld zou kunnen worden dat deze uitspraak van de Hoge Raad ook voor de rapportages van de GI's van toepassing is.

4.7. Inspectie Jeugdzorg, tuchtrecht en klachtrecht

De Inspectie Jeugdzorg heeft toezicht op de kwaliteit van onder andere de RvdK en de GI's, en daarmee de waarheidsvinding, op grond van artikel 9.1 van de Jeugdwet.¹⁵² De Inspectie Jeugdzorg heeft ook in haar toetsingskader expliciet aandacht gegeven aan waarheidsvinding. De Inspectie geeft aan dat de instelling, de RvdK of de GI's, zorgvuldig omgaat met de gegevens van de kinderen en hun ouders. Zij geeft aan dat door waarheidsgetrouw verslag te leggen, voorkomen kan worden dat kinderen onterecht onder toezicht worden gesteld of uit huis geplaatst worden.¹⁵³ Het is aan de Inspectie Jeugdzorg om hierop toe te zien hetgeen ook bevorderend werkt voor de waarheidsvinding. De Inspectie Jeugdzorg kan middels het uitoefenen van druk op de instelling zorgen voor het naleven van regelgeving.¹⁵⁴ De RvdK en de GI's hebben ook over de controle achteraf op waarheidsvinding, en breder het functioneren van een jeugdzorgwerker, het een en ander opgenomen in hun rapporten. Het gaat hier om het tuchtrecht.¹⁵⁵ Zo kunnen de geregistreerde jeugdzorgwerkers aangesproken worden indien zij niet handelen volgens de beroepsnormen die voor hen gelden. Dit kan bijvoorbeeld de beroepscode zijn of bepaalde richtlijnen.¹⁵⁶ Iedere belanghebbende kan hiertoe een klacht indienen¹⁵⁷, dit kan bij de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd College van Toezicht.¹⁵⁸ Daarnaast kan er bij de RvdK ook contact opgenomen worden met de interne klachtbehandelaar van de RvdK en de RvdK heeft een externe klachtencommissie.¹⁵⁹ Ook iedere GI heeft haar eigen klachtprocedure.¹⁶⁰ Zo moet iedere GI een externe klachtencommissie hebben op grond van

¹⁵⁰ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976, ro 3.4.5.

¹⁵¹ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976, ro 3.4.5.

¹⁵² Feunekes & Van Exel 2015, p. 148.

¹⁵³ Inspectie Jeugdzorg 2016, p. 9.

¹⁵⁴ Van Gennip & Friele 2017, p. 33.

¹⁵⁵ Janssen 2018, p. 308.

¹⁵⁶ NJI 2016.

¹⁵⁷ NJI 2016.

¹⁵⁸ Kwaliteitsregister Jeugd, *Ik wil een klacht indienen*, 7 maart 2019, <https://skjeugd.nl/tuchtrecht/klachten/ik-heb-een-klacht/> en Janssen 2018, p. 308.

¹⁵⁹ Raad voor de Kinderbescherming, *Bent u ontevreden over ons werk?*, 7 maart 2019, <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/hoe-behandelen-wij-een-klacht>

¹⁶⁰ Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming 2017.

artikel 4.2.1 van de Jeugdwet. Op die manier wordt ook het doen aan waarheidsvinding bevorderd omdat jeugdzorgwerkers zich ervan bewust zijn dat wanneer zij zich niet aan artikel 3.3 Jeugdwet houden, er een klacht tegen hen kan worden ingediend. In het ergste geval kunnen zij zelfs uit het register waarin zij geregistreerd staan, worden geschrapt. Dit werd in de parlementaire geschiedenis al als voorwaarde opgeworpen¹⁶¹ en is dus ook daadwerkelijk geïmplementeerd. Wanneer een cliënt een gegronde klacht heeft ingediend bij de klachtencommissie van de desbetreffende instantie en vervolgens van mening is dat met deze klacht uiteindelijk niets is gedaan, kunnen zij ook melding maken bij de Inspectie Jeugdzorg.¹⁶² In de praktijk blijkt dat er inderdaad rekening wordt gehouden met controle door de Inspectie Jeugdzorg en het tuchtrecht en dat dit bijdraagt aan een stuk bewustwording wat betreft het doen aan waarheidsvinding.

Daarnaast kunnen zowel de RvdK als de GI's, indien zij onzorgvuldig hebben gehandeld in het onderzoek, aansprakelijk gesteld worden op grond van een onrechtmatige daad.¹⁶³ Ook dit brengt een stukje controle op het leerstuk waarheidsvinding met zich mee.¹⁶⁴

4.8. Scholingen en trainingen

Jeugdzorg Nederland en de RvdK hebben een aantal acties die het doen aan waarheidsvinding verbetert.¹⁶⁵ Zo moeten de GI's en de RvdK periodieke rapportagetrainingen geven aan de medewerkers en wordt er verkend op welke manier rapportagetrainingen onderdeel kunnen uitmaken van opleidingen van jeugdketen.¹⁶⁶ Dit komt overeen met een van de randvoorwaarden die zijn geformuleerd in de parlementaire geschiedenis, namelijk de trainingen in rapportagevaardigheden.¹⁶⁷ Ten opzichte van het punt dat de GI's en de RvdK periodieke rapportagetrainingen moeten geven, kan ik aangeven dat uit mijn interviews is gebleken dat dit recent niet is gedaan bij de RvdK. Bij invoering van het artikel is wel voorlichting hierover gegeven. Uit de praktijk blijkt dat scholing wel belangrijk wordt geacht en bij de een van de GI's waar ik interviews heb afgenomen moet iedere nieuwe werknemer

¹⁶¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 404, p. 19.

¹⁶² Van Gennip & Friele 2017, p. 34.

¹⁶³ Artikel 6:162 BW.

¹⁶⁴ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976.

¹⁶⁵ Jeugdzorg Nederland 2018.

¹⁶⁶ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 28. Actiepunt 14.

¹⁶⁷ *Kamerstukken II* 2013/14, 31839, nr. 404, p. 18.

een training volgen in het rapporteren. Op die manier wordt een bepaalde mate van kwaliteit geprobeerd te waarborgen. Dit is echter niet het geval bij alle GI's en de RvdK.

4.9. Hoor- en wederhoor

Hoor- en wederhoor is een essentiële randvoorwaarden voor het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht.¹⁶⁸ De RvdK heeft ook opgenomen op zijn website dat dit standaard wordt opgenomen in de rapportages¹⁶⁹ en ook voor de GI's is dit een basisbeginsel van het rapporteren.¹⁷⁰ Ook uit de praktijk is gebleken dat hoor- en wederhoor essentieel wordt geacht voor het kunnen doen aan waarheidsvinding. Wanneer een jeugdzorgwerker iets hoort van de ene ouder over een feit moet daarna ook de andere kant van het verhaal van de andere ouder gehoord worden voordat hier conclusies aan verbonden worden. Er mogen geen gegevens weggelaten worden die een andere kijk op de casus kunnen geven.¹⁷¹

4.10. 'Drang kader'

Naast het gedwongen kader met de kinderschermingsmaatregelen is er het zogenoemde 'drang kader'.¹⁷² Dit is een fase waarin de ouders professioneel dwingend op hun verantwoordelijkheden worden aangesproken om de problemen in het gezin op te lossen ter voorkoming van een kinderschermingsmaatregel.¹⁷³ Dit kader heeft geen wettelijke basis maar is wel voorgekomen in de memorie van toelichting bij de Jeugdwet.¹⁷⁴ Uit de praktijk blijkt dat er steeds vaker voor dit drangkader wordt gekozen wanneer er slechts een onderbuikgevoel is dat er verschillende risicofactoren aanwezig zijn in een gezin maar niet genoeg factoren om dit te bevestigen.¹⁷⁵ Verschillende ketenpartners zoals een huisarts en een school worden dan met toestemming van de ouders geïnformeerd over wat er in het gezin aan de hand is en wanneer deze ketenpartners opnieuw signalen krijgen wordt gevraagd deze terug

¹⁶⁸ Kamerstukken II 2013/14, 31839, nr. 404, p. 17.

¹⁶⁹ Raad voor de Kinderbescherming, *Waar moet een rapport aan voldoen?*, 7 maart 2019, <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/voorwaarden-rapport>

¹⁷⁰ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 22.

¹⁷¹ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12 en Jeugdzorg Nederland 2018, p. 11.

¹⁷² Nji, *Drang of preventieve jeugdbescherming*, 19 maart 2019, <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Jeugdbescherming/Drang-of-preventieve-jeugdbescherming>

¹⁷³ Dijkstra e.a. 2016.

¹⁷⁴ Kamerstukken II 2012/13, 33684, nr. 3, p. 35-36.

¹⁷⁵ Dit is gebleken uit de afgenomen interviews maar zie ook: Friele e.a. 2018, p. 82.

te melden. Op die manier wordt het gedwongen kader met een kindbeschermingsmaatregel uitgesteld wanneer er nog niet voldoende zekerheid is over wat er is gebeurd in een gezin. Zo worden ouders bewogen om vrijwillig mee te werken aan hulpverlening.¹⁷⁶ Wel moet duidelijk zijn voor de cliënten dat zij nog steeds de leiding hebben over hun eigen gezinssituatie.¹⁷⁷ Dit hangt ook samen met het doen aan waarheidsvinding omdat er op die manier dus geen onjuiste conclusies in rapportages en verzoekschriften worden opgenomen waarop een rechter zijn oordeel baseert. Echter levert dit ‘drang kader’ ook kritiek op als het gaat om de rechtspositie van de ouders en kinderen. Wanneer een brief wordt afgegeven aan de ouders waarin een drangtraject wordt vermeld is er geen rechtsbescherming geborgd.¹⁷⁸ Een dergelijke brief is namelijk geen besluit als bedoeld in de AWB.¹⁷⁹ Dit betekent dat er dus ook geen bezwaar en beroep openstaat voor de ouders om het besluit aan te vechten.¹⁸⁰ Dit eist een gedegen belangenafweging wanneer er voor het ‘drang kader’ gekozen wordt ten behoeve van het leerstuk waarheidsvinding.

4.11. Overige relevante aandachtspunten

In deze paragraaf komen nog enkele overige relevante aandachtspunten aan bod die in het onderzoek naar voren zijn gekomen en belangrijk zijn ter beantwoording van de onderzoeksvraag.

Ten eerste dient de veiligheid en de ontwikkeling van het kind altijd centraal te staan bij het doen aan waarheidsvinding.¹⁸¹ Dit wordt in de praktijk bevestigd als de belangrijkste waarheid. Er moet daarbij vooral gekeken worden naar wat de gebeurtenis voor het kind betekend heeft. Jeugdzorgwerkers geven aan dat zij moeten werken in een spanningsveld tussen ‘vermoeden’ en ‘weten’ en dat zij daarbij een moeilijke afweging moeten maken tussen het kind bij zijn of haar ouders weghalen of het kind in een opvoedsituatie laten blijven die mogelijk schadelijk is.¹⁸² Daarbij komt dat een situatie soms dusdanig bedreigend is dat er niet altijd gewacht kan worden totdat de feiten en omstandigheden zijn onderbouwd in een rapportage.¹⁸³

¹⁷⁶ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, nr. 3, p. 35-36.

¹⁷⁷ Friele e.a. 2018, p. 83.

¹⁷⁸ Friele e.a. 2018, p. 82.

¹⁷⁹ Rb. Den Haag 26 mei 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:6027 en Rb. Rotterdam 24 november 2015 ECLI:NL:RBROT:2015:8533.

¹⁸⁰ Friele e.a. 2016, p. 83.

¹⁸¹ Zie onder andere Friele e.a. 2016, p. 505.

¹⁸² Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5.

¹⁸³ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 5.

Daarnaast worden bij zowel de RvdK als de GI's Multi Disciplinaire Overleggen gehouden tijdens een lopende casus. Bij een van de GI's waar ik interviews heb afgenomen nodigen ze dan ook vaak politie uit ten behoeve van de waarheidsvinding. Dit wordt ook vastgelegd in de rapportages als zijnde informatie van de politie. Bij een andere GI waar ik een interview heb afgenomen, hebben ze wekelijks een Team Rndom de Jeugdige waarin casussen worden besproken met teamgenoten en met de gedragsdeskundige. Daar kan ook een GZ-psycholoog bij aansluiten. Bij de RvdK vindt zo een Multi Disciplinair Overleg plaats met de jeugdzorgwerker(s), een juridisch deskundige en een gedragsdeskundige. Op deze manier kan er aan waarheidsvinding worden gedaan omdat tijdens zo een overleg wordt gekeken wat er nu feitelijk is gebeurd en wat de visie is van de jeugdzorgwerker met meerdere disciplines.

Tot slot wordt er onderzocht of het wenselijk is of er een richtlijn wordt (door)ontwikkelt voor het doen van feitenonderzoek¹⁸⁴ en daarmee dus het hanteren van het leerstuk waarheidsvinding. Toch blijft ook terugkomen in de praktijk dat de jeugdzorgwerkers genoeg in handen hebben om aan waarheidsvinding te doen en dat er geen extra voorwaarden nodig zijn.

4.12. Suggesties

Tot slot zijn er in de interviews verschillende suggesties gedaan hoe het leerstuk van waarheidsvinding gehanteerd zou moeten worden. Een van die suggesties die wordt gedaan is het scherper met elkaar kijken naar de grenzen van waarheidsvinding, een reflectie op hoe het nu gaat en wat er aangescherpt kan worden. Een stukje bewustwording. Daarnaast zou er iets gedaan kunnen worden aan het verwachtingspatroon van de ouders en de kinderen omdat zij vaak de verwachting hebben dat wanneer een casus bij de RvdK of de GI terechtkomt dat precies uitgezocht wordt wat er is gebeurd.¹⁸⁵ De RvdK is niet verplicht om alles te toetsen wat door ouders wordt gezegd. Echter verdienen de voor de besluitvorming relevante feiten wel speciale onderzoeks aandacht.¹⁸⁶ Ook voor de GI's geldt dat van hen niet verwacht wordt dat zij uitzoeken wie er van de ouders gelijk heeft.¹⁸⁷

¹⁸⁴ Jeugdzorg Nederland 2018, p. 28. Actiepunt 15.

¹⁸⁵ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 57.

¹⁸⁶ Raad voor de Kinderbescherming 2017, p. 12.

¹⁸⁷ Jeugdzorg Nederland 2016, p. 57.

4.13. Tussenconclusie

Het is duidelijk dat het bij het leerstuk waarheidsvinding vooral draait om het scheiden van de feiten en de meningen en visies van de RvdK en de GI's. Het belang van het kind dient daarbij leidend te zijn. Waarheidsvinding zou altijd moeten berusten op een zorgvuldige afweging waarin enerzijds de bescherming van de kinderen een rol speelt en anderzijds de relatie met de ouders waar zo zorgvuldig als mogelijk mee omgegaan dient te worden. Er moet worden ingezet op het laten lezen en schriftelijk reageren door de cliënten op de rapportages. Daarnaast moeten de rapportages zo veel mogelijk in samenwerking met de cliënten opgesteld worden door de jeugdzorgwerkers. Ook de communicatie en houding van de jeugdzorgwerkers naar de cliënten wordt hier belangrijk geacht. De cliënten moeten begrijpen waarom bepaalde informatie is opgenomen in de rapportage of het verzoekschrift. Daarom wordt er een gedegen en heldere analyse opgenomen in de rapportage met alle zorgen en krachten. De instellingen dienen daarnaast gecertificeerd te zijn, hetgeen een bepaalde mate van kwaliteit waarborgt. Ook werken zowel de RvdK als de GI's met geregistreerde jeugdzorgwerkers waardoor ook zij aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen.

Daarnaast wordt de samenwerking in de gehele jeugdbeschermingsketen als essentieel geacht voor het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding. De Wet verplichte meldcode kan bijdragen aan een betere samenwerking waardoor alle signalen geregistreerd worden. Dit draagt bij aan betere waarheidsvinding. De Verwijsindex Risicjongeren is hierbij ook een hulpmiddel. Uit het onderzoek is tevens naar voren komen dat voor een rapportage of verzoekschrift van de RvdK of de GI's dezelfde maatstaf geldt als voor een onderzoek door een deskundige die op grond van artikel 198 Rv door de rechter wordt benoemd.

Het geven van interne scholingen en rapportagetrainingen draagt daarnaast bij aan een betere hantering van het leerstuk waarheidsvinding. Daarbij draagt het houden van Multi Disciplinaire Overleggen bij aan het scherper kunnen kijken naar een casus.

Essentiële voorwaarden voor het kunnen doen aan waarheidsvinding is het toepassen van hoor- en wederhoor. Wanneer een kant van het verhaal aangehoord wordt, moet ook de andere kant van het verhaal gehoord worden voordat hier een conclusie aan verbonden wordt.

Wanneer er onvoldoende objectieve feiten zijn vast te stellen om een kindbeschermingsmaatregel op te leggen, kan er ook overgeschakeld worden naar het 'drang kader'. Op die manier wordt voorkomen dat er te snel conclusies worden genomen in een rapportage of verzoekschrift. Dit moet echter wel afgewogen worden tegenover de rechtspositie

van de ouders en de kinderen. Ten behoeve van de controle achteraf wordt de Inspectie Jeugdzorg, het tuchtrecht en het klachtrecht belangrijk geacht.

Tot slot zijn er nog een aantal suggesties gedaan ten behoeve van de waarheidsvinding zoals het meer bewust worden van de waarheidsvinding en het veranderen van het verwachtingspatroon van de ouders en kinderen.

Toch blijft terugkomen dat jeugdzorgwerkers ervaren dat zij genoeg in handen hebben om het leerstuk waarheidsvinding te hanteren en dat hier geen voorwaarden voor nodig zijn.

Hoofdstuk 5 – Beantwoording onderzoeksvraag en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt er antwoord gegeven op de centraal staande onderzoeksvraag. Daarnaast worden er een aantal aanbevelingen gedaan voor het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding door de RvdK en de GI's en daarmee het hanteren van de wettelijke verplichting van artikel 3.3 van de Jeugdwet.

5.1. Beantwoording onderzoeksvraag

In deze paragraaf geef ik kort en bondig antwoord op de onderzoeksvraag van deze scriptie; “In hoeverre zal het juridische leerstuk van de waarheidsvinding, zoals vastgelegd in artikel 3.3 van de Jeugdwet, door de RvdK en de GI's kunnen worden gehanteerd?”.

Er zijn verschillende voorwaarden voor het kunnen hanteren van het leerstuk waarheidsvinding in het jeugdbeschermingsrecht. Kernvoorwaarde is het doen aan hoor- en wederhoor. Er moeten steeds twee kanten van het verhaal gehoord worden voordat hier een conclusie aan verbonden wordt. Op die manier wordt voorkomen dat een visie van een ouder klakkeloos wordt overgenomen. Daarnaast moeten er meerdere informanten gehoord worden om de visie van een ouder te bevestigen of onkrachten zodat een advies of conclusie niet op één bron gebaseerd is. Deze informatie van informanten moet ook eerst worden geaccordeerd door deze informanten voordat deze in een rapportage of verzoekschrift wordt opgenomen. Hierdoor wordt voorkomen dat er fouten ontstaan in de visies van de informanten. Daarnaast moet het belang en de veiligheid van het kind altijd centraal staan in de rapportages en het verzoekschriften. Om klachten over waarheidsvinding te voorkomen moet er ook zo veel mogelijk met de ouders en de kinderen samengewerkt worden bij het opstellen van de rapportages en verzoekschriften. Op die manier zullen betrokkenen minder snel ervaren dat er zomaar iets wordt opgeschreven in een rapportage of verzoekschrift. Ook het houden van Multi Disciplinaire Overleggen helpt bij het hanteren van de wettelijke verplichting omdat op die manier ook met andere disciplines zoals gedragsdeskundigen en juridisch deskundigen naar de casus wordt gekeken. Een andere belangrijke randvoorwaarde voor het doen aan waarheidsvinding is de samenwerking in de gehele jeugdbeschermingsketen. Van politie en psycholoog tot aan de RvdK en de GI's. Alle ketenpartners moeten samenwerken wil er tot een goede en feitelijke rapportage gekomen worden. De nieuwe wet verplichte meldcode draagt hieraan bij omdat daardoor alle signalen in een gezinssituatie geregistreerd staan. Wanneer alle ketenpartners informatie met elkaar delen hoeft er in rapportages en verzoekschriften niet met incomplete informatie gewerkt te worden,

hetgeen de waarheidsvinding bevordert. Ook de Verwijsindex Risicjongeren kan hier een instrument voor zijn.

Daarnaast blijft het belangrijk dat cliënten de rapportages toegestuurd krijgen wanneer deze af zijn zodat zij feitelijke onjuistheden kunnen aanpassen en hun visie nogmaals kunnen geven over de rapportage. Vervolgens moeten de RvdK en de GI's beoordelen of deze visie aanleiding geeft tot aanpassing van de rapportage. Ook is het belangrijk dat informatie die een andere kijk op een casus kan geven ook wordt opgenomen in de rapportage of het verzoekschrift zodat de rechter die dient te beslissen over de kinderbeschermingsmaatregel ook deze kant van het verhaal kan zien. Hierdoor kan de rechter zijn oordeel geven op grond van de juiste informatie. Wanneer er uiteindelijk niet genoeg informatie beschikbaar is op grond waarvan een kinderbeschermingsmaatregel geadviseerd of verzocht kan worden, kan er overgeschakeld worden naar het 'drang kader'. Dit ter voorkoming van het schenden van artikel 3.3 Jeugdwet.

Wat betreft de controle op het doen aan waarheidsvinding in rapportages en verzoekschriften door de RvdK en de GI's biedt het tuchtrecht, het klachtrecht en de Inspectie Jeugdzorg een mogelijkheid. Het organiseren van scholingen en rapportagetrainingen draagt bij aan het verder verbeteren van het doen aan waarheidsvinding. Tot slot draagt de certificering van de instellingen en de certificering van de individuele jeugdzorgwerkers ook bij aan het hanteren van het leerstuk waarheidsvinding.

Toch blijft het doen aan waarheidsvinding en daarmee het voldoen aan de wettelijke verplichting van artikel 3.3 Jeugdwet mijns inziens een uitdaging. In het jeugdbeschermingsrecht hebben jeugdzorgwerkers te maken met veel verschillende verhalen van verschillende betrokkenen over een situatie waar de jeugdzorgwerker zelf niet bij aanwezig is geweest. Het precies achterhalen wat er gebeurd is, blijft daarom een uitdaging. Wel kan er meer duidelijkheid komen over wat er van de RvdK en de GI's verwacht wordt op het gebied van waarheidsvinding zodat ook ouders en kinderen weten wat de taak van de instelling inhoudt.

5.2. Aanbevelingen

Tijdens mijn onderzoek zijn een aantal aspecten geconstateerd die verbeterd zouden kunnen worden ten behoeve van de waarheidsvinding in rapportages en verzoekschriften. In deze paragraaf worden daarom verschillende aanbevelingen gegeven hoe de RvdK en de GI's het

juridische leerstuk waarheidsvinding, vastgelegd in artikel 3.3 Jeugdwet, zullen kunnen hanteren.

5.2.1. Aanbeveling omtrent scholing

Mijn eerste aanbeveling ziet op het onderdeel van scholing. Jeugdzorg Nederland en de RvdK hebben, zoals bleek uit het onderzoek, een aantal actiepunten geformuleerd ter verbetering van de waarheidsvinding. Een van deze punten is het geven van periodieke rapportagetrainingen aan de medewerkers door de RvdK en de GI's. Uit mijn interviews is naar voren gekomen dat dit, in ieder geval bij de RvdK, recent niet is gebeurd. Bij een van de GI's waar ik interviews heb afgenomen, wordt er alleen rapportagetraining gegeven aan nieuwe werknemers. Mijn aanbeveling is dan ook voor de instellingen om deze periodieke rapportagetrainingen jaarlijks te organiseren voor alle jeugdzorgwerkers. Op die manier blijft de nadruk liggen op het doen aan waarheidsvinding in het opstellen van rapportages en verzoekschriften. Hiermee kan de kwaliteit van de rapportages en verzoekschriften ook worden verbeterd. Tijdens deze scholing moet centraal staan dat er zo feitelijk mogelijk wordt gerapporteerd en dat daarbij meningen en visies gescheiden worden van de feiten.

5.2.2. Aanbeveling omtrent Algemene Verordening Gegevensbescherming

Mijn tweede aanbeveling is niet gericht aan de RvdK of de GI's maar aan de wetgever en ziet op de nieuwe privacywetgeving. Gebleken is uit het onderzoek dat de AVG dusdanig strikt is, dat het de waarheidsvinding belemmert.¹⁸⁸ Ketenpartners in de jeugdbescherming geven elkaar geen informatie meer over betrokkene omdat zij dit niet mogen of willen of omdat de ouders hiervoor geen toestemming geven. Nu is het zo dat er voor de RvdK en de GI's een uitzondering geldt als het gaat om bijzondere categorieën persoonsgegevens op grond van artikel 9 lid 2 sub b van de AVG. Maar andere informanten mogen of willen dit niet. Bijvoorbeeld omdat zij het delen van informatie niet als hun taak beschouwen. Mijn aanbeveling houdt dan ook in dat er een bepaalde uitzonderingsclausule wordt gemaakt voor ketenpartners in de jeugdbeschermingsketen zodat zij makkelijker informatie mogen en kunnen delen wanneer dit in het belang van het kind is. Dit voorkomt dat de RvdK en de GI's met halve informatie rapportages en verzoekschriften moeten opstellen, hetgeen niet de waarheidsvinding ten goede

¹⁸⁸ Smit, *Sociaalbestek* 2018, p. 59.

komt. Echter zal dit wel moeten worden afgewogen met het recht op privacy van de cliënt op grond van artikel 10 van de Grondwet.

5.2.3. Aanbeveling omtrent het accorderen van informatie

Mijn derde aanbeveling ziet op het accorderen van informatie door informanten. In principe moet bij de RvdK en de GI's de informatie die een jeugdzorgwerker tijdens een gesprek verkregen heeft van de informant, eerst geaccordeerd worden door die informant voordat deze informatie in een rapportage mag worden opgenomen. Bij sommige GI's geldt deze eis echter niet is in de praktijk gebleken. Mijn tweede aanbeveling houdt dan ook in dat alle GI's ook gaan werken met geaccordeerde informatie. Hierdoor kunnen er minder snel fouten ontstaan in de visie van een informant in een rapportage. Bij de RvdK wordt wel als knelpunt ervaren dat informanten na informatie te hebben verstrekt tijdens een gesprek, vervolgens geen akkoord geven om het op te nemen in een rapportage of verzoekschrift. Redenen voor het niet accorderen zijn bijvoorbeeld de privacywetgeving of de relatie met hun cliënt. Aanpassing van de AVG zou hier ook een oplossing kunnen bieden omdat informanten dan niet vanwege deze strikte regels hun informatie niet mogen delen. Dit hangt samen met bovenstaande paragraaf. Maar ook het anonimiseren van de informatie van informanten kan hiervoor een oplossing zijn. Op die manier zien de ouders en kinderen niet wie deze informatie heeft gegeven waardoor de relatie tussen professional en cliënt niet in het gedrang komt.

5.2.4. Aanbeveling omtrent interne protocollen

Mijn vierde aanbeveling ziet op de interne protocollen van de RvdK en de GI's. Tijdens mijn interviews heb ik ook de vraag gesteld hoe er in interne protocollen omgegaan wordt met de nieuwe wettelijke verplichting van artikel 3.3 Jeugdwet. Gebleken is dat vrijwel niemand hier een duidelijk antwoord op wist te geven. Deze aanbeveling houdt in dat er meer bewustwording moet komen van waarheidsvinding in de interne protocollen. Op die manier zullen de medewerkers van RvdK en de GI's meer bezig zijn met waarheidsvinding.

5.2.5. Aanbeveling omtrent het aantal jeugdzorgwerkers

Mijn vijfde aanbeveling ziet op het aantal jeugdzorgwerkers tijdens een onderzoek of tijdens het rapporteren. Tijdens interviews is naar voren gekomen dat een jeugdzorgwerker in de meeste gevallen alleen op pad gaat naar de gezinnen. In sommige gevallen wordt er wel al met twee jeugdzorgwerkers op één casus gewerkt maar in lang niet alle gevallen. Deze aanbeveling houdt dan ook in dat er bij zowel RvdK als de GI's gewerkt wordt met twee jeugdzorgwerkers op één casus. Op die manier wordt er ook beter aan waarheidsvinding gedaan. Met twee personen hoor en zie je meer waardoor het meer feitelijk wordt. Ook wordt op die manier een tunnelvisie voorkomen en houden de jeugdzorgwerkers elkaar scherp.

5.2.6. Aanbeveling omtrent ontwikkeling richtlijn

Mijn zesde aanbeveling ziet op het ontwikkelen van een richtlijn. Jeugdzorg Nederland en de RvdK hebben in het actieplan ter verbetering van het feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen verschillende acties geformuleerd en een van deze acties is het onderzoeken of er een richtlijn dient te komen voor het doen van feitenonderzoek. Dit is naar mijn mening noodzakelijk voor het kunnen doen aan waarheidsvinding door de RvdK en de GI's. Op die manier komt er eenheid en duidelijkheid in de wijze waarop de instellingen aan hun wettelijke verplichting kunnen voldoen. Mijn aanbeveling is dan ook dat de RvdK en de GI's deze richtlijn gaan ontwikkelen.

5.2.7. Aanbeveling omtrent het aantal hulpverleners in één gezin

Mijn zevende aanbeveling ziet op het aantal hulpverleners in één gezin. Uit een van mijn interviews is gebleken dat er gezinnen zijn waar wel acht hulpverleners in zijn betrokken en die dat niet van elkaar weten en die dus ook geen informatie met elkaar delen. Wanneer deze verschillende hulpverleners de informatie die ze hebben over een gezin met elkaar delen, kan er vaak een puzzel gelegd worden van alle losse stukken informatie. Op die manier kan er aan waarheidsvinding gedaan worden. De Verwijsindex Risicjongeren kan hierbij helpen. Gebleken is echter dat deze niet altijd even correct en tijdig wordt bijgehouden. Mijn aanbeveling is dan ook aan de RvdK, GI's en andere hulpverleners om deze Verwijsindex Risicjongeren goed bij te houden en contact op te nemen met andere hulpverleners om op die manier een compleet beeld te krijgen van een gezinssituatie zodat op grond hiervan pas een

conclusie kan worden genomen. Dit is ter bevordering van de waarheidsvinding door de RvdK en de GI's.

Hoofdstuk 6 – Literatuurlijst

Asser 1991

W.D.H. Asser, *Grenzen aan de waarheidsvinding in burgerlijke zaken. Heiligt het doel de bewijsmiddelen?* (preadviezen voor de Nederlandse Vereniging voor Procesrecht Deventer), Deventer: Kluwer 1991.

Beenders 2018

D.J. Beenders, commentaar op art. 198 Rv, in: *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

De Bock 2011

R.H. de Bock, *Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure*, Deventer: Kluwer 2011.

Bolscher e.a. 2016

Bolscher e.a., *Advies Kinderrechtenmonitor 2016* (in opdracht van De Kinderombudsman), Universiteit Leiden 2016.

BPSW 2016

BPSW, *Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker. Beroepsnormen voor de beroepsvariant Jeugdzorgwerker*, Utrecht: Revon 2016.

Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016

M.R. Bruning, T. Liefwaard & P. Vlaardingerbroek, *Handboek Jeugdrecht en Jeugdhulp*, Amsterdam: Reed Business 2016.

Cleiren, *THEMIS* 2010

C.P.M. Cleiren, 'De rechterlijke overtuiging. Een sprong met hindernissen', *THEMIS* 2010, afl. 5/6, p. 259-267.

Custers e.a., *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 2019, p. 1-7.

A. Custers e.a., 'Samenwerken met Veilig Thuis: wat gaat goed en wat kan er beter?', *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 2019, p. 1-7.

Van Dijck, Snel & Van Golen 2018

G. van Dijck, M. Snel & T. van Golen, *Methoden van rechtswetenschappelijk onderzoek*, Den Haag: Boom Juridisch 2018.

Dijkstra e.a. 2016

S. Dijkstra e.a., *De inzet van familienetwerkberaden in de preventieve jeugdbescherming* (Eindrapport Amsterdam UvA, Amsterdam: WODC 2016).

DSP-Groep 2015

DSP-Groep, *Evaluatie verwijzindex risicjongeren. Onderzoek naar het gebruik, het nut en de noodzaak van de verwijzindex risicjongeren: de VIR*, Amsterdam 2015.

Dörenberg & Bruning, *Tijdschrift voor gezondheidsrecht* 2015, p. 617-631

V.E.T. Dörenberg & M.R. Bruning, 'Privacyperikelen rond de Jeugdwet', *Tijdschrift voor gezondheidsrecht* 2015, afl. 8, p. 617-631.

Feunekes & Van Exel 2015

R. Feunekes & P.J.M. van Exel, *Jeugdrecht*, Den Haag: Boom Juridisch. (E-book).

Friele e.a. 2018

Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie*, Den Haag: ZonMw 2018.

Garé 1994

D. Garé, *Het onmiddellijkheidsbeginsel in het Nederlandse strafproces* (diss. Maastricht), Arnhem: Gouda Quint bv, 1994.

Van Gennip & Friele 2017

I.E. van Gennip & R.D. Friele, *Verwachtingen en ervaringen van burgers die melden bij de Inspectie Jeugdzorg*, Utrecht: NIVEL 2017.

Haans & Hoefnagels, *Jeugdbeleid* 2018, p. 169-176.

T. Haans & C. Hoefnagels, 'Over aanscherping van de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling', *Jeugdbeleid* 2018, afl. 12, p. 169-176.

Huijter, *NJ* 2014/673, p. 834-840

J. Huijter, 'Waarheidsvinding in de jeugdbescherming. Een juridisch perspectief', *NJ* 2014/673, afl. 13, p. 834-840.

IJzermans & Van Schaijk 2007

M.G. IJzermans & G.A.F.M. van Schaijk, 'Onderzoeken', in: *Oefening baart kunst*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2007.

Inspectie Jeugdzorg 2016

Inspectie Jeugdzorg, *Toetsingskader verantwoorde hulp voor jeugd. Wat toetst de inspectie specifiek?*, 2016.

Janssen 2018

L. Janssen, *Jeugdrecht begrepen*, Den Haag: Boom Juridisch 2018.

Jeugdzorg Nederland 2012

Notitie Jeugdzorg Nederland, 8 november 2012.

Jeugdzorg Nederland 2016

Jeugdzorg Nederland, *Privacyreglement gecertificeerde instelling, Tekst en toelichting*, 8 januari 2016.

Jeugdzorg Nederland 2018

Jeugdzorg Nederland, *Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen. Respect voor kind, ouder en professional*, 2018.

De Kinderombudsman 2013

De Kinderombudsman, *Is de zorg gegrond? Analyse van het feitenonderzoek aan de basis van ingrijpende jeugdzorgbeslissingen*, KOM/008/2013.

De Kinderombudsman 2014

De Kinderombudsman, *Rapport over een klacht over Raad voor de Kinderbescherming regio Gelderland en de politie eenheid Oost-Nederland*, KOM001/2014.

Kinderombudsman Amsterdam 2018

Kinderombudsman Amsterdam, *Onderzoeken naar klachten over jeugdbescherming*, 2018.

Van de Kuilen, *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014, p. 71-75.

E.A. van de Kuilen, 'Open kaart spelen? De verhouding tussen artikel 21 Rv en het beslagrekest', *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2014, afl. 3, p. 71-75.

Kwaliteitsregister Jeugd 2019

Kwaliteitsregister Jeugd, *Ik wil een klacht indienen*, 7 maart 2019, <https://skjeugd.nl/tuchtrecht/klachten/ik-heb-een-klacht/>

Kwaliteitsregister Jeugd 2019

Kwaliteitsregister Jeugd, *Informatie voor jeugdprofessionals*, 7 maart 2019, <https://skjeugd.nl/professionals/jeugdhulpverlenersinformatie-voor-jeugdhulpverleners/>

Van Leerdam e.a., *JGZ Tijdschrift Jeugdgezondheidsrecht* 2019, p. 24-29

F. van Leerdam e.a., 'Jeugdgezondheidszorg is aan het verbeteren, maar moet op onderdelen nog actiever worden', *JGZ Tijdschrift Jeugdgezondheidsrecht* 2019, afl. 2, p. 24-29.

Van der Leij & Van Wijk *FJR* 2017/5, p. 18-21

D. van der Leij & W.H. van Wijk, 'Onderzoek in de jeugdzorg: het kind van de rekening?', *FJR* 2017/5, afl. 1, p. 18-21.

LOC Zeggenschap in zorg 2017

LOC Zeggenschap in zorg, *Waarheidsvinding in de justitiële jeugdketen. Bevindingen regiobijeenkomsten juni t/m oktober 2017*, 30 november 2017.

Van Mierlo, in: T&C Rv 2018

A.I.M. van Mierlo, commentaar op art. 24 Rv, in: *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

Van Montfoort e.a. 2018

Van Montfoort e.a., *Samenwerking en doorlooptijden in de jeugdbeschermingsketen*, Woerden: Van Montfoort 2018.

Van Montfoort & Warmerdam 2015

A. van Montfoort & R. Warmerdam, *Juridische informatiesheet kinderschermingsmaatregelen*, Woerden: Vanmontfoort 2015.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2017

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling*, 2017.

Myjer, *Justitiële verkenningen* 2002, p. 26-35

E. Myjer, 'Strafrechtelijk onderzoek en waarheidsvinding', *Justitiële verkenningen* 2002, p. 26-35.

Nauta, in: T&C Rv 2018

R.Y. Nauta, commentaar op art. 810 Rv, in: *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

NJI 2016

NJI, *Kwaliteitskader Jeugd. Toepassen van de norm van de verantwoorde werktoedeling in de praktijk. Versie 2.0 maart 2016*, Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut 2016.

NJI 2019

NJI, *Drang of preventieve jeugdbescherming*, 19 maart 2019, <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Jeugdbescherming/Drang-of-preventieve-jeugdbescherming>

NJI 2019

NJI, *Werken met de meldcode*, 21 maart 2019, <https://www.nji.nl/Werken-met-de-meldcode>.

Oerlemans & Bruning, P&I 2010, p. 116-123

J.J. Oerlemans & M.R. Bruning, 'De Verwijsindex risicojongeren: hulpverleners als privacyjuristen?', *P&I* 2010, afl. 3, p. 116-123.

Prinsen, NRC Handelsblad 19 maart 2011

P. Prinsen, 'Of beschuldiging waar is, doet er bij kinderrechter niet toe', *NRC Handelsblad* 19 maart 2011.

Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming 2017

Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming, *Ik ben ontevreden over de hulp. Bezwaar-, klacht- en tuchtprocedures bij jeugdhulp en jeugdbescherming*, Utrecht: LOC Zeggenschap in Zorg 2017.

Raad voor de Kinderbescherming 2016

Raad voor de Kinderbescherming, *Het kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming*, november 2016.

Raad voor de Kinderbescherming 2017

Raad voor de Kinderbescherming, *Klachtenanalyse 2017*, augustus 2018.

Raad voor de Kinderbescherming 2019

Raad voor de Kinderbescherming, *Waar moet een rapport aan voldoen?*, 7 maart 2019, <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/voorwaarden-rapport>

Raad voor de Kinderbescherming 2019

Raad voor de Kinderbescherming, *Bent u ontevreden over ons werk?*, 7 maart 2019, <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/hoe-behandelen-wij-een-klacht>

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdreclassering 2019

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdreclassering, *Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp*, 13 mei 2019, <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/het-beslisproces/samen-met-ouders-en-jeugdige-beslissen/>.

Rijksoverheid 2019

Rijksoverheid, *Hoe doe ik als hulpverlener een melding in de verwijnsindex risicojongeren (VIR)?*, 11 maart 2019, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/vraag-en-antwoord/verwijsindex-risicojongeren-melding-doen>

Schermer e.a. 2018

Schermer e.a., *Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming*, Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid 2018.

Schild 2012

A.J.P. Schild, *De invloed van het EVRM op het ondernemingsrecht*, Deventer: Kluwer 2010.

Smit, Sociaalbestek 2018, p. 59-61

D. Smit, 'De AVG in de praktijk van de jeugdzorg. Worstelende professionals en onwetende cliënten', *Sociaalbestek* zomer 2018, p. 59-61.

Vlaardingerbroek, in: T&C PFR 2018

P. Vlaardingerbroek, commentaar op art. 3.1 Jeugdwet, in: *Tekst & Commentaar Personen- en Familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

De Waard, Vakblad Sociaal werk 2018, p. 24-26.

T. de Waard, 'Sociaal werk inzake seksueel kindermisbruik. Behoedzaamheid op zijn plaats', *Vakblad Sociaal Werk* 2018, afl. 4, p. 24-26.

Van Zanten & Brenninkmeijer, FJR 2011/76, p. 197-199

M. van Zanten & A.F.M. Brenninkmeijer, 'Waarheidsvinding: van groot belang in de jeugdbescherming', *FJR* 2011/76, afl. 7/8, p. 197-199.

Jurisprudentie

HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976.

HR 20 september 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2141.

Rb. Den Haag 26 mei 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:6027.

Rb. Rotterdam 24 november 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:8533.